

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Для системи післядипломної
педагогічної освіти

Г.В. Нікішенко

**Дошкільний логопедичний пункт: організаційний
та методичний аспект**

Програма творчої майстерні

Черкаси
ЧОПОПП
2013

ББК 74.374.1

Н62

Рекомендовано до друку Вченою радою ЧОПОПП.

Протокол № 3 від 29 серпня 2013 року

Автор:

Нікішенко Г. В., учитель-логопед дошкільного навчального закладу (ясла-садок) спеціального типу №23 «Струмок» Черкаської міської ради, вищої кваліфікаційної категорії, учитель-методист, учитель-логопед-консультант МПМПК

Рецензенти:

Волошенко О. В., доцент кафедри педагогіки Черкаського ОПОПП;

Холодй О.М., методист з інклюзивного та інтегрованого навчання Черкаського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради

Н62 Нікішенко Г.В. Дошкільний логопедичний пункт: організаційний та методичний аспект. – Черкаси: ЧОПОПП, 2013. – 80с.

Програма творчої майстерні направлена на допомогу вчителям-логопедам щодо реалізації Базового компоненту дошкільної освіти та інтегративних процесів в сучасній освіті в роботі з дітьми з порушеннями мовлення, які потребують спеціально організованих умов навчання, виховання та розробки й удосконалення форм, методів та прийомів корекційно-розвиткової роботи.

©ЧОПОПП ЧОР, 2013

Г. В. Нікішенко,
читель-логопед дошкільного
навчального закладу (ясла-садок)
спеціального типу №23 «Струмок»
Черкаської міської ради

ДОШКІЛЬНИЙ ЛОГОПЕДИЧНИЙ ПУНКТ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ (програма творчої майстерні для учителів-логопедів)

Пояснювальна записка

Актуальність: в умовах реалізації Базового компоненту дошкільної освіти та інтегративних процесів в сучасній освіті діти з порушеннями мовлення потребують спеціально організованих умов навчання, виховання та розробки й удосконалення форм, методів та прийомів корекційно-розвиткової роботи.

Мета творчої майстерні: розкрити зміст корекційно-мовленнєвої роботи; орієнтовного перспективного плану корекційно-розвиткової роботи з дітьми старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення на основі узагальненого досвіду навчити розробляти календарне та перспективне планування, вести ділову документацію, організовувати консультації для педагогів та батьків.

Завдання:

Систематизувати знання щодо:

- організації роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному логопункті;
- особливості функціонування логопедичного пункту при дошкільному навчальному закладі загального типу.

Сформувати вміння (навички):

- уявити специфіку організаційно-методичної, корекційно-мовленнєвої та консультаційної діяльності учителя-логопеда в умовах логопедичного пункту при ДНЗ;
- використовувати неординарний підхід як до організації, так і до відбору змісту корекційно-мовленнєвої роботи;
- оптимізувати корекційно-освітній процес в ДНЗ загального типу з логопунктом;
- застосовувати теоретичні знання для вдосконалення власного педагогічного досвіду;
- використовувати інформаційно-комунікаційні та інтерактивні технології для саморозвитку.

Розвинути установки до:

- розуміння, що кожна дитина має право на якісну освіту;

- інноваційності, пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення;
- адаптивності та змін своєї діяльності відповідно сучасних вимог до навчального процесу;

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- змісту документів, що регламентують роботу учителя-логопеда;
- особливостей функціонування логопункту при ДНЗ;
- змісту корекційно-мовленнєвої роботи;
- особливостей складання орієнтовного календарного плану корекційно-відновлювальної роботи з дітьми старшого віку з порушеннями мовлення на логопункті при дошкільному навчальному закладі;
- особливостей складання орієнтовного перспективного плану корекційно-відновлювальної роботи з дітьми старшого віку з порушеннями мовлення на логопункті при дошкільному навчальному закладі.

Уміння:

- застосовувати теоретичні знання для вдосконалення власного педагогічного досвіду;
- творчо підходити до організації та вибору змісту корекційно-розвиткової роботи;
- використовувати інформаційно-комунікаційні та інтерактивні технології для саморозвитку.

Установки до:

- гуманізації та оптимізації освітнього процесу;
- інноваційності, пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення;
- адаптивності та змін своєї діяльності відповідно до сучасних вимог до навчального процесу;
- впевненості у собі, у необхідності брати відповідальність на себе.

Набуття досвіду:

- планування та розробки навчальних занять по звуковикові, грамоті, формуванню лексико-граматичних засобів мови і розвитку зв'язного мовлення;
- використання нестандартних прийомів і методів корекційно-відновлювальної роботи;

- формування у логопатів правильної вимови звуків, граматичної будови речення та зв'язного мовлення, навичок звукового аналізу та синтезу;
- розвитку пізнавальної активності дітей, вміння самостійно висловлювати думку, формування комунікативних навичок;
- залучення батьків дітей-логопатів до корекційної роботи;
- консультування та поширення логопедичних знань серед педагогів, які працюють з дітьми з особливими потребами.

Навчальна стратегія творчої майстерні:

реалізація завдань для досягнення результатів творчої майстерні здійснюється шляхом:

- розгляду навчального матеріалу на лекціях-презентаціях та інтерактивних лекціях, під час групової роботи;
- виконання практичних завдань, спрямованих на набуття слухачами вмінь і навичок на практиці застосовувати набуті теоретичні знання;
- самостійного вивчення слухачами навчального матеріалу на основі розробленого для модуля комплексу навчально-методичних матеріалів;
- проведення підсумкового контрольного тестування до модуля.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

ТЕМА 1. Теоретичні основи корекційно-розвиткової роботи.

- Основні поняття корекційно-розвиткової роботи. Аналіз організації роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному логопункті у порівнянні України з країнами СНГ.
- Особливості функціонування логопедичного пункту при дошкільному навчальному закладі загального типу.
- Календарне планування роботи логопеда за навчальними періодами.
- Розробка орієнтовного календарного плану на місяць (період, рік).

ТЕМА 2. Організація та зміст корекційно-розвиткової роботи.

- Зміст корекційно-розвиткової роботи з дітьми старшого дошкільного віку.
- Логопедичний супровід дітей з мовленнєвими порушеннями в умовах дошкільного навчального закладу загального типу (логопед-вихователь-батьки).
- Логопедичне обстеження дітей. Моніторинг артикуляційних, просодичних, граматичних, фонематичних, лексичних вмінь та навичок. Ведення мовленнєвої картки.
- Логопедичний висновок: критерії визначення.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНИХ ГОДИН

	Лекції, вивчення теорії, год.	Практ. заняття, год.	Семінар. заняття, год.	Тести, год.	Всього, ауд. год.	Самост. робота, год.
Вступ до курсу.	0,5				0,5	
ТЕМА 1. Теоретичні основи корекційно- розвиткової роботи	2	1	1		4	2
ТЕМА 2. Організація та зміст корекційно- мовленнєвої роботи.	2	1	1		4	2
Підсумковий контроль			0,5		0,5	
Всього годин	4,5	2	2,5		9	4

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальні результати слухачів творчої майстерні оцінюються на основі:

- виконання практичних робіт;
- участі у семінарських заняттях;
- підсумкового контрольного тестування до модуля.

ГРАФІК НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Вид навчальної діяльності	Тема	Час проведення, год.	Макс. оцін.
Вступ до курсу.			
Організаційна частина	Презентація модуля, знайомство, правила взаємодії.	0,5	
Тема 1. Теоретичні основи корекційно-розвиткової роботи			
Лекція №1.	Основні поняття корекційно- розвиткової роботи. Аналіз організації роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному	1	

	логопункті у порівнянні України з країнами СНГ.		
Лекція №2.	Особливості функціонування логопедичного пункту при дошкільному навчальному закладі загального типу.	1	
Практичне заняття №1.	Календарне планування роботи логопеда за періодами.	1	20
Семінарське заняття №1.	Розробка орієнтовного календарного плану на місяць (період, рік).	1	20
ТЕМА 2. Організація та зміст корекційно-розвиткової роботи.			
Лекція №3	Зміст корекційно-розвиткової роботи з дітьми старшого дошкільного віку.	1	
Лекція №4.	Логопедичний супровід дітей з мовленнєвими порушеннями в умовах дошкільного навчального закладу загального типу (логопед-вихователі-батьки).	1	
Практичне заняття №2.	Логопедичне обстеження дітей. Моніторинг артикуляційних, просодичних, граматичних, фонематичних, лексичних вмінь та навичок. Ведення мовленнєвої картки.	1	20
Семінарське заняття №2.	Логопедичний висновок: критерії визначення.	1	20
Підсумковий контроль		0,5	20
Всього:		9	100

Вступ до курсу

Організаційна частина. **Презентація модуля, знайомство, правила взаємодії**

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Презентація власного досвіду.
2. Формування правил взаємодії під час роботи.

Робота учителя-логопеда, який працює на логопедичному пункті при дошкільному навчальному закладі, має свою, відмінну від інших установ, специфіку. Логопедична робота – це не додаткова освітня послуга, за яку її

намагаються подати останнім часом, це діяльність, яка паралельно з освітнім процесом сприяє більш доступному та успішному його оволодінню певними категоріями дітей. Це державна допомога дітям з особливими потребами. Найбільшу групу – 60-80% від усіх дітей дошкільного віку сьогодні складають діти з відхиленнями у мовленнєвому розвитку. Саме це і робить діяльність дошкільного логопеда надзвичайно актуальною та потрібною.

Дошкільний логопедичний пункт – «наймолодша» форма організації корекційно-відновлювальної допомоги дітям з вадами мовлення. Наявність логопунктів при дитячих садках може бути прикладом інклюзивного навчання, оскільки при цій формі логопедичної допомоги дошкільники значну частину часу перебувають серед однолітків з нормальним мовленням. Проте, не варто забувати про суть інклюзії, яка полягає в тому, що спільне перебування має чинити позитивний вплив не тільки на дітей з обмеженими можливостями, але і на їх нормально розвинених однолітків та сприяти їх різнобічному розвитку (розумовому, емоційному та ін.), крім того кількість дітей в групі повинна бути меншою. Кожна дитина має право на якісну освіту.

У зв'язку із збільшенням кількості дошкільників з мовленнєвими вадами та недостатністю місць в логопедичних садках (групах), в масові дошкільні навчальні заклади потрапляють діти з важкими мовленнєвими розладами, подолання яких в умовах логопункту надзвичайно ускладнено. І такі діти якісної освіти не отримують.

Учителі-логопеди, які працюють на логопунктах при дошкільних навчальних закладах, зазнають подвійного навантаження, оскільки коректують не тільки ФН (в рідких випадках) та ФФНМ, але й ЗНМ з II по IV рівень мовленнєвого розвитку при дизартрії. Складність роботи на логопунктах посилюється не тільки великою кількістю дітей, які потребують логопедичної допомоги, але й значно меншою підтримкою з боку вихователів ДНЗ. Логопедична просвіта колег, встановлення з ними партнерських відносин непроста задача для логопеда.

На жаль, у практиці сучасної освіти посилюється розрив між конституційними гарантіями, реальним фінансуванням освітніх програм та рівнем освітніх послуг. За даною моделлю організації логопедичної допомоги до цього часу немає нормативно-правової бази, яка регламентує діяльність логопункту при дошкільному навчальному закладі. Пристосування до Положення про логопедичні пункти системи освіти №135 від 13.05.93 р., де в кожному пункті репрезентовано вимоги шкільного курсу, не відповідає ні організації життєдіяльності дошкільника в садочку, ні його віковим можливостям.

Потрібно чітко уявити специфіку організаційно-методичної, корекційно-мовленнєвої та консультаційної діяльності учителя-логопеда в умовах логопедичного пункту при ДНЗ. Навіть у логопедів з великим досвідом роботи виникають проблеми, які потребують неординарного підходу як до організації, так і до відбору змісту корекційно-мовленнєвої роботи. Ми вважаємо, що

творчо працюючий педагог, ознайомившись з нашими доробками, зможе використати їх для оптимізації корекційно-освітнього процесу в ДНЗ загального типу з логопунктом.

ТЕМА 1. Теоретичні основи корекційно-відновлювальної роботи

Мета теми 1: ознайомити логопедів із змістом Положення про логопедичні пункти системи освіти №135 від 13.05.1993 р., провести порівняльний аналіз основних організаційних засад роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному логопункті в Україні та країнах СНГ.

Завдання теми 1:

Систематизувати знання щодо:

- організації роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному логопункті;
- особливості функціонування логопедичного пункту при дошкільному навчальному закладі загального типу.

Сформувати вміння (навички):

- уявити специфіку організації занять на логопедичному пункті при ДНЗ масового типу;
- використовувати неординарний підхід до організації і змісту корекційно-розвиткової роботи;
- оптимізувати корекційно-освітній процес в ДНЗ загального типу з логопунктом;
- застосовувати теоретичні знання для вдосконалення власного педагогічного досвіду;
- використовувати інформаційно-комунікаційні та інтерактивні технології для саморозвитку.

Розвинути установки до:

- інноваційності, пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення;
- адаптивності та змін своєї діяльності відповідно сучасних вимог до навчального процесу.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- змісту документів, що регламентують роботу учителя-логопеда;
- особливостей функціонування логопункту при ДНЗ;
- змісту корекційно-мовленнєвої роботи.

Уміння:

- застосовувати теоретичні знання для вдосконалення власного педагогічного досвіду;

- творчо підходити до організації та вибору змісту корекційно-розвиткової роботи;
- використовувати інформаційно-комунікаційні та інтерактивні технології для саморозвитку.

Установки до:

- інноваційності, пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення;

Набуття досвіду:

- планування та розробки навчальних занять по звуковикові, грамоті, формуванню лексико-граматичних засобів мови і розвитку зв'язного мовлення.

Лекція №1. Основні поняття корекційно-розвиткової роботи. Аналіз організації роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному логопункті у порівнянні України з країнами СНГ.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Основні поняття корекційно-розвиткової роботи.
2. Аналіз організації роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному логопункті у порівнянні України з країнами СНГ.

Аналіз організації роботи учителя-логопеда на шкільному та дошкільному логопункті у порівнянні України з країнами СНД

Учитель-логопед на дошкільному логопункті у своїй роботі керується Положенням про логопедичні пункти системи освіти №135 від 13.05.93 р. Якщо порівняти аналогічний нормативний документ (Инструктивное письмо Министерства образования РФ от 14 декабря 2000 г. № 2 «Об организации работы логопедического пункта общеобразовательного учреждения»), то можна побачити відмінності в організації роботи на шкільному логопункті. В Україні за логопедичним пунктом закріплюються не менш як 20 початкових класів, у Росії: 5 – 10 класів. В Україні на логопедичному пункті одночасно працює 25 – 30 дітей, в Росії гранична наповнюваність – не більше 25 учнів. В Україні обстеження учнів для зарахування їх на логопедичний пункт проводиться з 1 по 30 вересня і з 1 по 30 травня, у Росії з 1 по 15 вересня і з 1 по 15 травня. В Україні тривалість робочого тижня логопеда – 20 годин. Підготовка до занять, робота з документами проводиться у неробочий час. В Росії також 20 астрономічних годин на тиждень, з яких 18 годин, згідно Типового положення про логопедичні пункти при освітній установі, відводяться на роботу з дітьми і 2 години – на консультаційну роботу та оформлення документації. В Україні тривалість логопедичних занять для кожної групи 45 хвилин. У Росії тривалість

групового заняття складає 40 хвилин. Між груповими заняттями допускаються перерви в 10-15 хвилин, між індивідуальними та підгруповими заняттями – 5-10 хвилин. Час перерв входить до робочого часу учителя-логопеда і може бути використаним для підготовки до наступного заняття, провітрювання кабінету, перевірки письмових робіт та інше. Канікулярний час також входить до робочого часу учителя-логопеда та використовується по-різному, а не тільки на роботу безпосередньо з дітьми.

В Росії так само, як і в Україні нема нормативного документу федерального рівня, який регламентує діяльність логопедичного пункту дитячого освітнього закладу. Актуальними є проблеми організації та методичного забезпечення логопедичного процесу в ДОЗ. Дошкільні логопедичні пункти в порівнянні з логопедичними групами не мають правової підтримки. Проте на сьогоднішній день питання нормативно-правового та організаційного аспектів функціонування логопедичних пунктів при дошкільних закладах є вирішеним по регіонам РФ, областям та районам, яке затверджене органами управління освітою, так наприклад, «Рішенням колегії Московського комітету освіти від 24.02.2000 №6/2 зазначено:

- Робочий час, розмір заробітної плати, відпустка та інші умови праці, як в компенсуючому ДОЗ.
- Тижневе навантаження логопеда в умовах роботи на дошкільному логопедичному пункті складає 20 годин, з яких 15 – 16 годин відводяться на безпосередню корекційно-мовленнєву роботу з дітьми, а 4-5 годин – на організаційно-методичну та консультаційну роботу з педагогічним персоналом ДОЗ та батьками.
- Кількість дітей, які одночасно займаються на логопедичному пункті, не повинно перевищувати 20-25 дітей.
- Для оптимізації логопедичної роботи рекомендується об'єднувати дітей однієї вікової групи, які мають подібні за характером та ступенем прояву мовленнєві порушення у підгрупі (5-7 дітей) та рухливі мікрогрупи (2-3 дитини).
- Тривалість підгрупових корекційно-мовленнєвих занять складає 20-35 хвилин, індивідуальних – 10-20 хвилин.
- Заняття з дітьми рекомендується проводити в денний час, 1-2 рази на тиждень – увечері, для того щоб батьки були присутніми на них та отримували необхідні консультацію, пораду, рекомендації.
- Термін логопедичного впливу знаходяться в прямій залежності від ступеня прояву у дітей мовленнєвого порушення, їх індивідуально-особистісних особливостей, умов виховання в ДОЗ та сім'ї: від 2 – 3 місяців до 1,5 – 2 і більше років.
- Відповідальність за порядок зарахування, хід та результати корекційно-мовленнєвого впливу несуть логопед та адміністрація садка.
- Якщо сформувалися групи з ЗНМ та ФФНМ, то з ними здійснюється фронтальна робота з усією групою, а також підгрупова та індивідуальна

робота. З дітьми 5 – 6 років з порушеннями мовлення обов'язково проводяться заняття по підготовці дітей до школи. (Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Подготовка к школе детей с ОНР /ФФНМ/ в условиях специального детского сада)

– Питання часу організації занять вирішується з адміністрацією ДНЗ».

В деяких регіонах Російської федерації в органах управління освітою є посада «методист-логопед», який здійснює роботу з логопедами освітніх закладів. А в наказі Міністерства освіти та науки Російської Федерації від 24.12.2010 № 2075 про тривалість робочого часу (норму годин педагогічної роботи на ставку заробітної плати) педагогічних працівників вказано: «Примітки Тривалість робочого часу педагогічних працівників включає викладацьку (навчальну) роботу, виховну, а також іншу педагогічну роботу, яка передбачена кваліфікаційними характеристиками за посадою та особливостями режиму робочого часу та часу відпочинку педагогічних та інших працівників освітніх закладів, затвердженими в установленому порядку.

Норма годин педагогічної та (або) викладацької роботи на ставку заробітної плати педагогічних працівників встановлена в астрономічних годинах. Для вчителів, викладачів, педагогів додаткової освіти, старших педагогів додаткової освіти, тренерів-викладачів норма годин викладацької роботи на ставку заробітної плати включає уроки (заняття), які вони проводять незалежно від їх тривалості, та короткі перерви між ними».

В Україні для педагогічних працівників законодавством не визначена конкретна тривалість робочого часу на тиждень. Основу їхнього робочого часу складає педагогічне навантаження (педагогічна або викладацька робота).

В Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти в пункті 64 зазначено: «Ставки заробітної плати (посадові оклади) вчителів, викладачів, вихователів та інших педагогічних працівників виплачуються відповідно до підпункту в) за 20 годин викладацької роботи на тиждень: завідуючим логопедичним пунктом, логопедам будинків дитини, вчителям-логопедам і вчителям-дефектологам у дошкільних навчальних закладах...

Ставки заробітної плати педагогічних працівників, перелічених у підпунктах «а» - «з» цього пункту, встановлюються виходячи із затрат робочого часу **в астрономічних годинах (60 хвилин). Короткі перерви, передбачені між уроками, заняттями, лекціями, є робочим часом педагогічного працівника. Тривалість уроків і перерв встановлюється відповідно до положення про навчальний заклад».**

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про дошкільну освіту» № 2628 – III, із змінами від 1 січня 2009.
2. Про внесення змін до Положення про дошкільний навчальний заклад. Постанова КМУ № 1204 від 16 листопада 2011.

3. Про затвердження інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти. Наказ Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 р. № 102 із змінами і доповненнями від 17 лютого 1999 № 41, 24 лютого 2005 № 118, 11 червня 2007 № 471
4. Положення про логопедичні пункти системи освіти. Наказ Міністерства освіти України № 135 від 13.05.93 р.
5. Аманатова М.М. Справочник школьного логопеда / Аманатова М.М., Андреева Н.Г., Тосуниди О.М. – Ростов-на-Дону: ФЕНИКС, 2009.

Лекція №2. Особливості функціонування логопедичного пункту при дошкільному навчальному закладі загального типу

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Особливості функціонування логопедичного пункту при ДНЗ.
2. Розподіл робочого часу.

У дошкільному віці формується звуковий склад мови. Тому, на відміну від шкільного логопункту, усі діти, які зараховані до логопедичного пункту при ДНЗ, потребують індивідуальної роботи по постановці звуків. При кількості 25-30 дітей та поділу на групи по 4-5 дітей для проведення групових занять, кожна дитина один раз на тиждень охоплюється індивідуальною роботою. Доцільним є перегляд кількості дітей одночасно укомплектованих на логопункт та зменшення кількості груп для фронтальних занять (не 5 груп, а скажімо 3 групи), щоб збільшити час для індивідуальної роботи, особливо на етапі постановки звуків. Значне збільшення числа дітей з дизартричними порушеннями також вимагає значного збільшення часу на індивідуальну роботу.

Оскільки метою логопедичного пункту є не тільки корекція порушень усного мовлення, але й профілактика виникнення у дітей передумов порушень писемного мовлення, тому старші дошкільники, які зараховані до логопедичного пункту при ДНЗ, також потребують проведення із ними фронтальних занять зі звуковимови, грамоти, формування лексико-граматичних засобів мови та зв'язного мовлення, на яких саме і забезпечується реалізація такої профілактики.

Згідно чинного Положення, основна форма організації навчально-корекційної роботи – групові заняття. В дошкільному закладі діти укомплектовані по групах. Тому некоректно групу ділити на групи. Краще об'єднувати дітей для логопедичних занять у підгрупи. Слід розрізняти підгрупи (5 – 7 дітей), в які об'єднують дітей для проведення фронтальних занять (за Положенням – це групові заняття) та рухливі мікрогрупи (2 – 3 дитини), в які об'єднують дітей для проведення індивідуальних занять.

У ДНЗ часто накладаються карантини і дітей не можна зводити, тому об'єднувати дошкільнят у підгрупи краще із однієї і тієї садової групи.

Оскільки дошкільники, за своїм віком самостійно не можуть приходити в кабінет логопеда, а в осінньо-зимово-весняний період їх необхідно роздягати, одягати тощо, тоді збільшується час на обслуговування дитини та скорочується на безпосередньо корекційно-відновлювальну роботу. Це потрібно враховувати при складанні індивідуального графіка логопеда – не ставити жорстких часових обмежень.

Потрібно виділити час для написання домашніх завдань логопедом, адже дошкільники не можуть їх записувати, а без участі батьків дітей результативність корекційного процесу буде низька. Мовленнєве недорозвинення будь-якого ступеня складності у дитини найбільш успішно долається з допомогою люблячих, уважних, терплячих та знаючих батьків. Папку з індивідуальними завданнями батьки отримують раз на тиждень та повертають певного дня.

Згідно чинного законодавства тривалість робочого тижня логопеда 20 годин. При їхньому розподілі по дням тижня потрібно враховувати особливості організації життєдіяльності дошкільника в дитячому закладі (коли діти їдять, сплять). При складанні графіка роботи логопеда доцільно розподілити тижневе навантаження (20 годин) наступним чином: наприклад: I зміна – 4 години 15 хвилин (понеділок, вівторок, середа, п'ятниця); II зміна – 3 години (четвер: індивідуальні заняття та консультаційні заняття логопеда із дитиною в присутності батьків). Якщо буде виділено час на організаційно-методичну та консультаційну роботу із педагогічним колективом ДНЗ, батьками (як це повинно бути у педагогічних працівників), написання домашніх завдань (для 25 – 30 дітей), тоді навантаження кожного дня буде по 4 години, як це завжди було і є в логопедичних групах (індивідуальні та підгрупові фронтальні заняття плануються з 9.00 до 12.30, та півгодини на організаційно-методичну та консультаційну роботу; та раз на тиждень: 14.00 – 15.00 – для написання домашніх індивідуальних зошитів, хоча і цього часу край недостатньо; 15.00 – 18.00 – індивідуальні заняття та консультаційні заняття логопеда із дитиною в присутності батьків).

Обсяг консультаційно-методичної роботи учителя-логопеда в умовах логопедичного пункту на багато перевищує обсяг аналогічної роботи в умовах компенсуючої групи.

Склад дітей на логопедичному пункті на відміну від компенсуючих груп відрізняється більшою різноманітністю за структурою та ступенем прояву їх мовленнєвих дефектів, що призводить до збільшення терміну корекційно-відновлювальної роботи.

Фронтальні заняття слід вносити в розклад груп, діти якої зараховані на логопункт. Це не буде заважати реалізації загальноосвітньої програми. Адже, згідно програми «Я у світі» заняття вихователя рекомендують проводити по підгрупах. Логопед забирає свою підгрупу, а з рештою займається вихователь. Розклад узгоджується з методистом.

При великій кількості дітей з ФФНМ та ЗНМ одному учителю-логопеду вирішити задачу повної корекції їх мовленнєвих порушень неможливо без залучення до цієї роботи батьків та спеціалістів ДНЗ. Проте залучення педагогів ДНЗ в корекційно-мовленнєвий процес потребує великих зусиль, оскільки, на відміну від педагогів компенсуючих груп педагоги масових садків не отримують матеріального стимулювання якості та ефективності педагогічної праці та ще слід враховувати велику наповнюваність масових груп, а також слабе володіння вихователями специфічними методами та прийомами допомоги дошкільникам з мовленнєвою патологією.

Недоцільно жорстко регламентувати роботу учителя-логопеда в умовах логопункту, щоб уникнути формальності в роботі, яка не дозволить у повній мірі враховувати структуру мовленнєвого розладу та психофізичні особливості кожної дитини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про дошкільну освіту» № 2628 – III, із змінами від 1 січня 2009.
2. Про внесення змін до Положення про дошкільний навчальний заклад. Постанова КМУ № 1204 від 16 листопада 2011.
3. Про затвердження інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти. Наказ Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 р. № 102 із змінами і доповненнями від 17 лютого 1999 № 41, 24 лютого 2005 року № 118, 11 червня 2007 № 471
4. Положення про логопедичні пункти системи освіти. Наказ Міністерства освіти України № 135 від 13.05.93 р.
5. Рычкова В.Н. Дошкольный логопедический пункт: специфика работы логопеда // ЛОГОПЕД.2010. № 3. – С. 16, 18-20.

Практичне заняття №1: **Календарне планування роботи логопеда за періодами.**

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Об'єднання в групи учасників заняття та інструктаж.
2. Виконання завдань та оформлення календарного плану.

На початку заняття створюються групи з 3-х осіб. Проводиться інструктаж. Учитель-логопед дошкільного закладу проводить три блоки занять:

- по звуковикові;
- по грамоті;
- по формуванню лексико-граматичних засобів мови і розвитку зв'язного мовлення.

Кожний учитель-логопед дошкільного логопедичного пункту може вносити в план ті зміни, які необхідні на тому чи іншому етапі корекційно-

відновлювальної роботи з дітьми. Кількість годин з кожної теми встановлює сам логопед. Тематика лексичних тем також залежить від об'єму та якості словникового запасу дітей. При підборі лексичних тем та їх розміщенні враховуються:

- сезонність;
- свята;
- нейтральні теми, які розміщуються довільно.

Зміст та послідовність даного плану корекційної роботи забезпечує, з одного боку, корекцію мовленнєвого дефекту, а з іншого – підготовку до оволодіння грамотою та засвоєння грамоти в обсязі, необхідному для подальшого успішного навчання в школі; розширення та уточнення словника, подолання недоліків граматичної будови мовлення, розвиток зв'язного мовлення; попередження специфічних помилок письма майбутніх першокласників.

Розробляється календарне планування на 2 тижні (3,4 тижні вересня).

ЛІТЕРАТУРА

1. Каше Г.А. Подготовка к школе детей с недостатками речи. – М.: Просвещение, 1989.
2. Степанова О.А. Логопедическая работа в дошкольном образовательном учреждении: организация и содержание: Учебное пособие. – М., 2010.
3. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста. Практическое пособие. – М.: АЙРИС ПРЕСС, 2008.
4. Летуновская Т.А. Особенности планирования работы в логопедическом пункте ДООУ / Летуновская Т.А., Сеничкина В.В., Червякова Н.А. // ЛОГОПЕД. 2011. № 6. – С. 42, 45.
5. Мозгова Тетяна. Планування роботи з учнями із загальним недорозвитком мовлення // Дефектологія. – 2008. № 1. – С. 42-43.
6. Нікіщенко Г.В. Підготовка дітей з вадами мовлення в компенсуючому дитячому садку (групі) // Дитячий садок. – 2005. – вересень 35 (323). – С. 2-3. (вкладка)

Питання для самоперевірки

1. Які принципи покладені в основу планування роботи логопеда?
2. Яким чином визначаються лексичні теми?
3. Як розподіляється програмовий матеріал?

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1: Розробка орієнтовного календарного плану на місяць (період, рік)

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Захист робіт груп.
2. Аналіз та корекція робіт.

3. Розробка оптимального розподілу навчального матеріалу по темах.

В нижче поданому перспективному плані вказано номер конспекту заняття по звуковимові; номер конспекту заняття по грамоті; номер конспекту заняття по формуванню лексико-граматичних засобів мови, цей самий номер конспекту означає номер папки з демонстраційним та номер коробки з роздатковим матеріалом згідно лексичних тем, тобто служить ще й каталогом, що пришвидшує підготовку до занять.

Додаток №1

Орієнтовний календарний план корекційно-відновлювальної роботи з дітьми старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення на логопункті при дошкільному навчальному закладі

Місяць, тиждень	Вересень
Із 1 – 15 вересня	Стартове логопедичне обстеження. Складання списку дітей з вадами мовлення на засідання МПМПК (якщо потрібно). Комплектування підгруп. Складання та затвердження розкладу логопедичних занять. Оформлення та заповнення журналу обліку відвідування логопедичних занять. Оформлення та заповнення журналу обліку консультацій, що їх надано батькам на логопедичному пункті. Початок заповнення мовленнєвих карток дітей. Складання та затвердження графіку роботи. Складання перспективного плану корекційно-відновлювальної роботи з дітьми у підгрупах на фронтальних заняттях. Ознайомлення вихователів з результатами обстеження.
3-й	№ 1(звуковимова) Уточнення вимови звука У . Впізнавання голосного звука У в ряді інших голосних. Виділення звука У на початку слова. Зв'язок звука (о) з буквою Уу . Друкування букви Уу . № 2 Уточнення вимови звука А . Впізнавання голосного звука А в ряді інших голосних. Виділення звука А на початку слова. Зв'язок звука (о) з буквою Аа . Друкування букви Аа . № 1 (лексико-граматичні засоби мови) Узагальнення за функціональними ознаками (Овочі). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення відносних прикметників від назв овочів (капустяний, картопляний, буряковий, гороховий, ...).
4-й 17.	№ 3 Уточнення вимови звука і . Впізнавання голосного звука і в ряді інших голосних. Виділення звука і на початку слова.

	<p>Багатозначність слів (іде: людина, півник, поїзд, година, дощ,...) Зв'язок звука (о) з буквою Іі. Друкування букви Іі.</p> <p>№ 4 Уточнення вимови звуків У, А, І. Виділення звуків у, а, і на початку слова. Аналіз звукового ряду типу ау (оо), уіа (ооо). Зв'язок звуків з буквами. Викладання та читання ау, уа, іа.</p> <p>№ 2 Узагальнення за функціональними ознаками (Фрукти). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення відносних прикметників від назв фруктів (вишневий, абрикосовий, сливовий, виноградний,...).</p>
Місяць, тиждень	Жовтень
1-й	<p>№ 5 Уточнення вимови звука П. Впізнання приголосного звука П в ряді інших приголосних. Виділення звука П на початку слова. Диференціація на слух П – п'. Аналіз і синтез обернених складів уп, ап, іп (о-). Зв'язок звука (-) з буквою Пп. Друкування букви.</p> <p>№ 6 Уточнення вимови звука Е. Впізнання голосного звука Е в ряді інших голосних. Виділення звука Е на початку слова. Аналіз звукового ряду типу еа (оо), уіе (ооо); еп (о-). Зміна однини іменників на множину (епоха – епохи, етап – етапи,...) Зв'язок звука (о) з буквою Ее. Друкування букви Ее.</p> <p>№ 3 Узагальнення за функціональними ознаками (Гриби). Уточнення та розширення словника. Розуміння та використання морфем дієслів. Творення префіксальних дієслів із дієслівною основою йшов.</p>
2-й 18.	<p>№ 7 Уточнення вимови звука Т. Впізнання приголосного звука Т в ряді т – д – к. Виділення звука Т на початку та в кінці слова. Аналіз і синтез обернених складів ут, ат, іт, ет (о-). Зв'язок звука (-) з буквою Тт. Друкування букви Тт.</p> <p>№ 8 Уточнення вимови звуків П,Т. Виділення звука П,Т на початку та в кінці слова. Перетворення складів шляхом зміни одного із звуків (уп – ут, ап – ат, іп – іт, еп – ет). Розрізнення написання букв П – Т.</p> <p>№ 4 Узагальнення за функціональними ознаками (Дерева та кущі). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення відносних прикметників від назв дерев та кущів (дубовий, липовий, кленовий, березовий, калиновий, бузковий,...).</p>
3-й	№ 9 Уточнення вимови звука К . Впізнання приголосного звука

	<p>К в ряді к – г – х. Виділення звуку К на початку та в кінці слова. Диференціація на слух К – к’. Аналіз і синтез обернених складів ук, ак, ік, ек (о-). Зміна однини іменників на множину (мак – маки, віник – віники, ...) Зв’язок звуку (-) з буквою Кк. Друкування</p> <p>№ 10 Уточнення вимови звуку М. Впізнавання приголосного звуку М в ряді м – н – п. Виділення звуку М на початку та в кінці слова. Диференціація на слух М– м’. Аналіз і синтез обернених складів ум, ам, ім, ем (о-) та прямих складів му, ма, ме (-о). Узгодження присвійних займенників мій, моя, моє з іменниками в роді. Зв’язок звуку (-) з буквою Мм. Друкування букви Мм.</p> <p>№ 5 Узагальнення за функціональними ознаками (Перелітні птахи). Уточнення та розширення словника. Розуміння та використання морфем дієслів. Творення префіксальних дієслів із дієслівною основою летіли.</p>
19. 4-й	<p>№ 11 Уточнення вимови звуку Л’. Впізнавання м’якого приголосного звуку Л’ в ряді Л’ – л. Виділення звуку Л’ в позиції початок, кінець, середина слова. Аналіз і синтез обернених складів уль, аль, іль, ель (усно, без схеми). Зміна однини іменників на множину (медаль – медалі, педаль – педалі, куля – кулі, ...)</p> <p>№ 12 Уточнення вимови звуку О. Впізнавання голосного звуку О в ряді інших голосних. Виділення звуку О на початку слова та в позиції після приголосного. Аналіз і синтез обернених складів оп, от, ок, ом (о-) та прямих складів по, то, ко, мо (-о). Зв’язок звуку (о) з буквою Оо. Друкування букви Оо.</p> <p>№ 6 Узагальнення за функціональними ознаками (Осінь). Уточнення та розширення словника. Підбір дієслів до явищ осінньої пори (Що робить?). Складання короткої розповіді за сюжетною картиною «Осінь» на основі бесіди.</p>
Місяць, тиждень	Листопад
1-й	<p>№ 13 Уточнення вимови звуку Х. Впізнавання приголосного звуку Х в ряді х – к – г. Виділення звуку Х в позиції початок, кінець, середина слова. Зміна однини іменників на множину (муха – мухи, капелюх – капелюхи, ...). Диференціація на слух Х– х’. Аналіз і синтез слів типу ПГП (-о-). Зв’язок звуку (-) з буквою Хх. Друкування букви Хх.</p> <p>№ 14 Диференціація звуків К – Х. Виділення звуку К, Х в позиції початок, кінець, середина слова. Аналіз і синтез слів типу ПГП</p>

20.	<p>(мак, пух, хек, коп). Виділення голосного в позиції після приголосного.</p> <p>№ 7 Узагальнення за функціональними ознаками (Одяг/ літньо-осінній/ Праця швачки). Уточнення та розширення словника. Розуміння та використання морфем дієслів. Творення префіксальних дієслів із дієслівною основою шити.</p>
2-й	<p>№ 15 Уточнення вимови звука Й. Впізнавання м'якого приголосного звука Й в ряді й – л'. Виділення звука Й в позиції початок, кінець, середина слова. Аналіз і синтез обернених складів типу ГП (о=). Змінювання дієслів теперішнього часу за особами та числами (я мию, він /вона/ миє, ми миємо; кую – кує – куємо; думаю – думає – думаємо,...).</p> <p>№ 16 Диференціація звуків Л'– Й. Перетворення складів шляхом зміни одного із звуків (уль – уй, аль – ай, ель – ей, оль – ой). Аналіз і синтез слів типу ПГП (-о= / хай, тай, толь, Поль...). Узгодження присвійних займенників мій, моя, моє з іменниками в роді.</p> <p>№ 17 Уточнення вимови звука И. Впізнавання голосного звука И в ряді інших голосних. Аналіз прямого складу (пи, ти, ки, ми, хи) та слів типу ПГП (кит, Пих). Зміна однини іменників на множину (хата – хати, кіт – коти, кофта – кофти,...) Зв'язок звука (о) з буквою И. Друкування букви.</p> <p>№ 8 Узагальнення за функціональними ознаками (Україна) закріплюється у віршах, піснях при підготовці до свята Осені на індивідуальних заняттях логопедом, вихователями та батьками.</p>
3-й 21.	<p>№ 18 Диференціація на слух твердих та м'яких звуків. Вживання іменників у формі множини (кавуни – півні,...). Аналіз прямого складу (=о / пі, кі, мі, хі /). Аналіз і синтез слів типу ПГП (-о-; -о= / кит, кіт /). Позначення м'якості на письмі буквою і. Розрізнення написання букв и – і.</p> <p>№ 19 Уточнення вимови звука С. Впізнавання приголосного звука С в ряді с – с' – з – ш – ц – щ. Виділення звука С в позиції початок, кінець, середина слова. Складовий та звуковий аналіз слів типу ПГП (-о-), ПГПГ (-о-о): сам, сама.</p> <p>№ 1 (грамота) Уточнення вимови звука С. Узгодження прикметників з іменниками в роді та числі (синє небо, синій льон, синя сукня, сині кульки). Зв'язок звука (-) з буквою Сс. Читання складів, слів типу сом, коса. Викладання буквами. Друкування букви Сс.</p>

	<p>№ 9 Узагальнення за функціональними ознаками (Взуття. Праця шевця.). Уточнення та розширення словника. Переказ тексту з опорою на піктограми. Закріплюється на індивідуальних заняттях логопедом, вихователями та батьками.</p>
4-й	<p>№ 20 Уточнення вимови звука С. Знайомство зі словами-родичами (сад – садівник – садити – садовина – садиба – садовий), визначення спільної частини. Поділ слів на склади. Звукобуквений аналіз типу (-о-, -о-о).</p> <p>№ 2 (грамота) Уточнення вимови звука Н. Виділення звука Н в позиції початок, кінець, середина слова. Диференціація на слух Н–н’. Зв’язок звука (-) з буквою Нн. Читання складів, слів типу сон, сани, Ніна. Викладання буквами. Друкування букви Нн.</p> <p>№ 21 Уточнення вимови звука С’. Виділення звука С’ в позиції початок, кінець, середина слова. Диференціація на слух С–с’. Вживання іменників у формі множини (дідусі, бабусі,...). Словотвір способом словоскладання (сінокос, самокат, самоскид, листопад, снігопад, водоспад, пиросос). Складозвукова схема (слово, склади, звуки).</p> <p>№ 10 Узагальнення за функціональними ознаками (Іграшки). Уточнення та розширення словника. Складання опису предмета за схемою. Закріплюється на індивідуальних заняттях логопедом, вихователями та батьками.</p>
22.	
5-й	<p>№ 3 (грамота) Знайомство з буквою Яя. Вчити вживати букву Я після м’яких приголосних. Перетворення слів шляхом заміни однієї з букв (Аня – Таня – Саня – Соня – Тоня). Читання складів, слів. Викладання буквами. Друкування букви Яя.</p> <p>№ 22 Уточнення вимови звука З. Впізнавання приголосного звука З в ряді з – с – ж. Виділення звука З в позиції початок, кінець, середина слова. Словотвір способом словоскладання (бензовоз, нафтовоз,...). Складозвуковий аналіз слів типу ПППП (-о-о-) козак.</p> <p>№ 11 Узагальнення за функціональними ознаками (Кухонний посуд. Праця кухаря.). Уточнення та розширення словника. Складання речень (Хто? Що робить? Чим? Де ? Для чого?).</p>
Місяць, тиждень	Грудень
1-й	№ 4 (грамота) Уточнення вимови звука З, з’ . Диференціація на

23.	<p>слух З з'.Творення дієслів за допомогою префікса зі(зійти, зім'яти,...). Зв'язок звука (-) з буквою Зз. Читання складів, слів типу низ, зима, Зіна, замет. Викладання буквами. Друкування букви Зз.</p> <p>№ 23 Диференціація звуків С – З в складах, словах, реченнях. Творення відносних прикметників від слова зима (зимовий день, зимова погода, зимове взуття, зимові дні). Поділ слів на склади. Аналіз і синтез слів типу ПГППП.</p> <p>№ 12 Узагальнення за функціональними ознаками (Столовий посуд. Продукти). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення відносних прикметників від назв матеріалу (фарфоровий, керамічний, глиняний,..), географічних назв (китайський, японський, коростенський,...), продуктів харчування (борошняний, молочний...).</p>
2-й	<p>№ 5 (грамота) Уточнення вимови звука Б. Впізнавання приголосного звука Б в ряді Б – п – б'. Виділення звука Б в позиції початок, кінець, середина слова. Диференціація на слух Б – б'. Зв'язок звука (-) з буквою Бб. Читання складів, слів типу бик,боби,банан, бізон. Складоутворююча роль голосних. Друкування букви Бб.</p> <p>№ 24 Диференціація звуків Б – П в складах, словах, чистомовках. Поділ слів на склади.Творення дієслів за допомогою префікса по(побути, побудувати, ...). Аналіз і синтез слів типу ПГППП.</p> <p>№ 13 Узагальнення за функціональними ознаками (Чайно-кавовий посуд. Продукти). Уточнення та розширення словника. Складання опису предмета за схемою.</p>
24.	<p>№ 25 Уточнення вимови звука т'. Впізнавання звука т' в ряді т'с'д'ц.Виділення звука т' в позиції початок, кінець, середина слова. Узгодження числівників (5, 9, 10) з іменниками. Дієслова теперішнього часу у 3-й особі множини (вони малюють, співають,) Складозвуковий аналіз і синтез.</p> <p>№ 6 (грамота) Уточнення вимови звука В. Виділення звука В в позиції початок, кінець, середина слова. Диференціація на слух В – в'. Зв'язок звука (-) з буквою Вв. Читання складів, слів типу віз, вода, вазон. Перетворення слів шляхом заміни однієї з букв (мова – сова – Вова – вава – вата – ваза; віник – вінок – візок).Друкування букви.</p> <p>№ 14 Узагальнення за функціональними ознаками (Сім'я</p>

	<p>/родина/). Уточнення та розширення словника. Творення присвійних прикметників (мамин, доччин, татів, ...). Складання короткої розповіді за серією картинок на основі бесіди.</p>
4-й	<p>№ 7 (грамота) Уточнення вимови звуку Д. Впізнання звуку Д в ряді Д – т – г. Виділення звуку Д в позиції початок, кінець, середина слова. Диференціація на слух Д – д’. Зв’язок звуку (-) з буквою Дд. Читання складів, слів типу дід, вода, дубок. Словозміна тавикладання буквами (дуб – дуби – дубок – думок – димок). Друкування букви Дд.</p> <p>№ 26 Диференціація звуків Т – Д в складах, словах, реченнях. Виділення наголошеного голосного. Аналіз і синтез слів типу ПГПП.</p> <p>№ 8 (грамота) Уточнення вимови звуку Г. Впізнання звуку Г в ряді Г – к – д. Виділення звуку Г в позиції початок, кінець, середина слова. Диференціація на слух Г – г’. Вживання антонімів (тихо – голосно, ситий – голодний, мілкий – глибокий, рідкий – густий, поганий – гарний, шершавий – гладкий). Зв’язок звуку (-) з буквою Гг. Читання складів, слів типу дог, губи, гопак, газета. Друкування букви Гг.</p> <p>№ 15 Узагальнення за функціональними ознаками (Новий рік) закріплюється у віршах, піснях при підготовці до новорічного свята на індивідуальних заняттях логопедом, вихователями та батьками.</p>
25.	
Місяць, тиждень	Січень
3 1 – 10 січня	Різдво. Індивідуальна робота та в рухливих мікрогрупах.
3-й	<p>№ 27 Уточнення вимови звуку Ш. Впізнання приголосного звуку Ш в ряді Ш – с – ж – щ. Виділення звуку Ш в позиції початок, кінець, середина слова. Словотвір іменників зменшувально-пестливого значення (вухо – вушко, муха – мушка, ..). Аналіз і синтез слів типу ПГППГ (-о--о) шапка. Схема речення.</p> <p>№ 9 (грамота) Уточнення вимови звуку Ш. Вживання іменників множини у родовому відмінку. Зв’язок звуку (-) з буквою Шш. Читання складів, слів типу шах, шуба, кошик, машина, шахта. Перетворення слів шляхом заміни однієї з букв (шина – шинка – шибка – шубка – шапка – шашка – шишка). Друкування букви.</p> <p>№ 16 Узагальнення за функціональними ознаками (Зимові</p>

	<p>розваги). Уточнення та розширення словника. Вживання дієслів доконаного та недоконаного виду. Переказ короткого тексту від 1-ї особи, від особи хлопчика, дівчинки.</p>
4-й	<p>№ 28 Уточнення вимови звука Ш. Підбір слів до звукових схем. Узгодження прикметників з іменниками в роді (дешева шапка, дешевий кошик,...). Складозвуковий аналіз та синтез.</p> <p>№ 10 (грамота) Знайомство з буквою Є. Вчити вживати букву Є після м'яких приголосних. Читання складів, слів. Зміна дієслів за особами (шукає – шукаєш, шиє – шиєш,..). Перетворення слів шляхом заміни однієї з букв (моє – має – миє – шиє – виє – віє – сіє – діє). Друкування букви Є.</p> <p>№ 17 Узагальнення за функціональними ознаками (Зимовий одяг) Уточнення та розширення словника. Складання складнопідрядних речень за допомогою підрядних сполучників (щоб, тому що, бо).</p>
26.	
5-й	<p>№ 29 Диференціація звуків С– Ш в складах, словах, реченнях, короткому тексті. Аналіз і синтез слів типу ПГППГ, ПГПГПГ.</p> <p>№ 30 Диференціація звуків С – Ш в складах, словах (з цими звуками одночасно), реченнях. Складання речень за сюжетними картинками та поширення їх. Складозвуковий аналіз та синтез.</p> <p>№ 18 Узагальнення за функціональними ознаками (Зимуючі птахи). Уточнення та розширення словника. Узгодження прикметників з іменниками в роді, числі, відмінку. Переказ короткого описового тексту.</p>
Місяць, тиждень	Лютий
1-й	<p>№ 31 Уточнення вимови звука Л. Впізнавання приголосного звука Л в ряді Л – л' – р. Виділення звука Л в позиції початок, кінець, середина слова. Вживання дієслів минулого часу у жіночому роді. Аналіз і синтез слів типу ПППП (--о-) клен.</p> <p>№ 11 (грамота) Уточнення вимови звука Л. Зв'язок звука (-) з буквою Лл. Читання складів, слів типу лак, лапа, килим, молоко, балка, слон. Творення префіксальних дієслів із дієслівною основою плив. Друкування букви Лл.</p> <p>№ 19 Узагальнення за функціональними ознаками (Зима). Уточнення та розширення словника. Підбір слів – ознак до явищ природи. Знайомство зі словами-родичами (сніг – снігур – снігурка – снігова – сніговик – снігопад – снігоочисна), визначення спільної</p>
27.	

	частини.
2-й	<p>№ 32 Уточнення вимови звуку Л. Творення префіксальних дієслів із дієслівною основою летіла. Складозвуковий аналіз та синтез.</p> <p>№ 33 Диференціація звуків Л– л' в складах, словах, реченнях. Вживання дієслів теперішнього та минулого часу (люблю – любила, ліплю – ліпила, стелю – стелила,...). Аналіз і синтез слів типу ППГПГ (--о-о) слива.</p> <p>№ 20 Узагальнення за функціональними ознаками (Звірі наших лісів). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення присвійних прикметників від назв тварин (заячий, лисячий,...). Розуміння фразеологізмів (заяча натура, лисяча мова, вовчий апетит, їжачі рукавиці, ведмежа послуга).</p>
3-й	<p>№ 34 Уточнення вимови звуку Ж. Впізнавання приголосного звуку Ж в ряді Ж – з – ш. Виділення звуку Ж в позиції початок, кінець, середина слова. Чергування приголосних у дієсловах (берегти – я бережу, бігти – я біжу, могли – я можу, будити – я бужу...) Аналіз і синтез слів типу ППГП (жбан), ППГПГ (жваво).</p> <p>№ 12 (грамота) Уточнення вимови звуку Ж. Зв'язок звуку (-) з буквою Жж. Читання складів, слів типу жук, жаба, кожух, жолуді, можна, жменя. Перетворення слів шляхом добавляння однієї з букв (дати – ждати, нива – жнива, жито – житло, ложа – ложка). Друкування букви Жж.</p> <p>№ 21 Узагальнення за функціональними ознаками (Тварини холодних країн). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення присвійних прикметників від назв тварин (тюленячий, оленячий, пінгвінячий,...).</p>
28.	
4-й	<p>№ 35 Диференціація звуків Ж– Ш в складах, словах, реченнях. Вживання прийменника між. Зміна дієслів за особами (біжу – біжиш, живу – живеш, жую – жуєш,...). Аналіз і синтез слів із збігом приголосних.</p> <p>№ 36 Диференціація звуків Ж–З в складах, словах, реченнях. Вживання прийменник за, з-за, із-за. Творення дієслів за допомогою префікса за (забіжу, закажу, заживу, зажити,...). Аналіз і синтез слів із збігом приголосних.</p> <p>№ 22 Узагальнення за функціональними ознаками (Тварини жарких країн). Уточнення та розширення словника. Вживання прийменниково-відмінкових конструкцій. Переказ короткого</p>

	тексту з використанням піктограми.
Місяць, тиждень	Березень
1-й	<p>№ 37 Диференціація звуків Ж– З в складах, словах, реченнях. Вживання присвійних прикметників (їжачий, заячий). Аналіз і синтез слів із збігом приголосних.</p> <p>№ 38 Уточнення вимови звука Р. Впізнання приголосного звука Р в ряді Р – р’ – л. Виділення звука Р в позиції початок, кінець, середина слова. Впізнання спільного складу (ра, ре, ру) в ряді слів. Словотвір іменників зменшувально-пестливого значення. Аналіз і синтез слів із збігом приголосних.</p>
29.	<p>№ 13 (грамота) Знайомство з буквою Ї. Читання та викладання слів. Творення префіксальних дієслів із дієслівною основою їхав. Змінювання дієслів минулого часу за родами та числами. Друкування букви Ї.</p> <p>№ 23 Узагальнення за функціональними ознаками (8 Березня. Жіночі професії) закріплюється у віршах, піснях при підготовці до свята на індивідуальних заняттях логопедом, вихователями та батьками.</p>
2-й	<p>№ 39 Диференціація звуків Р– р’ в складах, словах, реченнях. Зміна однини іменників на множину (буквар – букварі, кухар – кухарі,...). Аналіз і синтез слів із збігом приголосних.</p> <p>№ 14 (грамота) Уточнення вимови звука Р. Знайомство зі словаи-родичами(рука – рукав – рукавиця – рукоділля – рукопис – рукостискання), визначення спільної частини. Зв’язок звука (-) з буквою Рр. Читання складів, слів типу рак, риба, комар, ракета, марка, грак, гриби. Перетворення слів шляхом заміни однієї з букв (рак – крак – грак – грам – град). Друкування букви Рр.</p> <p>№ 24 Узагальнення за функціональними ознаками (Наша оселя. Праця будівельника). Уточнення та розширення словника. Словотвір іменників за допомогою суфіксів (кранівник, маляр, штукатур,...). Переказ короткого тексту з використанням піктограм.</p>
3-й	<p>№ 40 Диференціація звуків Р– Л в складах, словах, реченнях, короткому тексті. Узгодження прикметників з іменниками в роді, у відмінку (золота рибка, золоті рибки,...; хитрий осел, хитрого осла,...). Аналіз і синтез слів із збігом приголосних.</p> <p>№ 41 Диференціація звуків Р– Л в складах, словах (з цими звуками</p>

30.	одночасно), реченнях. Розширення словника професій (рибалка, балерина, контролер, лікар...). Префіксальне словотворення дієслів з різними основами (прилетіла, приклеїла, притулила,...) та прикметників (предобрий, прелагідний, прехитрий, преголодний,...). Аналіз і синтез слів із збігом приголосних. № 25 Узагальнення за функціональними ознаками (Меблі. Праця столяра). Уточнення та розширення словника. Вживання прийменниково-відмінкових конструкцій. Схеми речень з друкуванням прийменників (на, під, над, між, за, в,...).
4-й	№ 15 (грамота) Уточнення вимови звука Й . Зв'язок звука (=) з буквою Йй . Читання складів, слів. Закріплення відносних прикметників (дубовий, липовий,...). Вчити читати букву Й перед голосною О (йо). Вживання іменників множини у родовому відмінку (гайок, майок, сойок,...). Друкування букви Йй . № 16 (грамота) Познайти з м'яким знаком , який в українській мові передає м'якість приголосних звуків. Вчити вживати «ь» після м'яких приголосних перед О (ьо). Друкування. № 26 Узагальнення за функціональними ознаками (Рання весна. Первоцвіти). Уточнення та розширення словника. Вчити складати та замальовувати розповідь за допомогою піктограм.
Місяць, тиждень	Квітень
1-й 31.	№ 17 (грамота) Уточнення вимови звука Г . Зв'язок звука (-) з буквою Гг . Диференціація звуків Г – Г , розрізнення написання цих букв (гніт – гніт, грати – грати...). Читання складів, слів (Галя – гуля, губа – гума, гараж – ганок,...), речень. Друкування букви Гг . № 42 Уточнення вимови звука Ч . Впізнавання приголосного звука Ч в ряді Ч – т' – щ . Виділення звука Ч в позиції початок, кінець, середина слова. Словотвір іменників зменшувально-пестливого значення (-чок, -чик). Аналіз і синтез слів різного звукоскладового складу. № 27 Узагальнення за функціональними ознаками (Наземний транспорт. Праця водія). Уточнення та розширення словника. Переказувати текст з опорою на піктограми.
2-й	№ 18 (грамота) Уточнення вимови звука Ч . Зв'язок звука (-) з буквою Чч . Закріплення морфем іменників зменшувально-пестливого значення. Читання складів, слів. Друкування букви Чч .

	<p>№ 43 Диференціація звуків Ч– С в складах, словах, реченнях, короткому тексті(Синичка). Словотвір іменників зменшувально-пестливого значення. Аналіз і синтез слів різного звукоскладового складу.</p> <p>№ 28 Узагальнення за функціональними ознаками (Повітряний транспорт. Праця льотчика, космонавта, астронавта. Природа космосу: планети). Уточнення та розширення словника. Сформувати у дітей наукове уявлення про взаємозв'язок і взаємозалежність складників Всесвіту.</p>
3-й	<p>№ 19 (грамота) Знайомство з буквою Юю. Вчити вживати букву Ю після м'яких приголосних. Дієслова теперішнього часу у 1-й особі однини (Я читаю, граю, співаю,...). Читання складів, слів, речень. Друкування букви Юю.</p> <p>№ 44 Диференціація звуків Ч– С. Розуміння та вживання переносного значення слова та його багатозначності (ключ, ручка, коса, носик, лисичка). Складання речень з цими словами.</p>
32.	<p>№ 29 Узагальнення за функціональними ознаками (Водний транспорт. Праця моряка. Природа космосу: зірки та сузір'я). Уточнення та розширення словника. Сформувати у дітей наукове уявлення про космічне явище Чумацький шлях.</p>
4-й	<p>№ 45 Уточнення вимови звука Ц. Впізнавання приголосного звука Ц в ряді Ц – с – т'. Визначення місця звука Ц в слові.Знайомство зі словами-родичами (цукор – цукровий – цукорниця – цукерка – цукерниця), визначення спільної частини. Аналіз і синтез слів різного звукоскладового складу.</p> <p>№ 20 (грамота) Уточнення вимови звука Ц. Зв'язок звука (-) з буквою Цц. Диференціація звуків Ц ц'.Знайомство зі словами-родичами(цар – цариця – царівна – царевич – царство – царювати – царський), визначення спільної частини.Читання складів, слів, речень. Друкування букви Цц.</p> <p>№ 30 Узагальнення за функціональними ознаками (Пошта. Засоби зв'язку). Уточнення та розширення словника. Вчити складати та замальовувати розповідь за допомогою піктограм.</p>
Місяць, тиждень	Травень
1-й	<p>№ 46 Диференціація звуків Ц– С в складах, словах, реченнях, короткому тексті (Пес Цибик). Аналіз і синтез слів різного звукоскладового складу.</p>

33.	<p>№ 21 (грамота) Уточнення вимови звуку Ф. Виділення звуку Ф в позиції початок, кінець, середина слова. Диференціація на слух Ф – ф'. Зв'язок звуку (-) з буквою Фф. Читання складів, слів. Словозміна та викладання буквами (форма – ферма – фірма – фіалка; фон – фан – фанта – фантазія – фантазую). Друкування букви Фф.</p> <p>№ 31 Узагальнення за функціональними ознаками (Пізня весна). Уточнення та розширення словника. Вчити складати та замальовувати розповідь за допомогою піктограм.</p>
2-й	<p>№ 47 Диференціація звуків Ц– Ч в складах, словах, реченнях. Словотвір іменників зменшувально-пестливого значення (вулиця – вуличка, лице – личко, ...). Аналіз і синтез слів різного звукоскладового складу.</p> <p>№ 22 (грамота) Уточнення вимови звукосполучення шч. Зв'язок звукосполучення з буквою Щщ. Розрізнення написання букв Ш Шц. Читання складів, слів. Словозміна та викладання буквами (широ – щира – щире – щирі – щирий ; плащ – плющ, хрущ – хрущик, ща-вель – щабель). Друкування букви Щщ.</p> <p>№ 32 Узагальнення за функціональними ознаками (Свійські тварини. Праця доярки, телятниці). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення присвійних прикметників від назв тварин (свинячий, собачий, коров'ячий, овечий,...).</p>
3-й 34.	<p>№ 48 Диференціація звуків Щ– Ч в складах, словах, реченнях. Словотвір іменників з відтінком збільшення та зменшення (річка – річечка – річище, павук – павучок – павучище, жук – жучок – жучище,...).</p> <p>№ 23 (грамота) Уточнення вимови звуку Дз. Диференціація на слух Дз – дз'. Зв'язок звуку (-) з буквами Дз. Читання складів, слів. Словозміна та викладання буквами (він – дзвін – дзвінкий, вінок – дзвінок – дзвінко, до – дзюдо – дзюдоїст). Друкування.</p> <p>№ 33 Узагальнення за функціональними ознаками (Свійська птиця. Праця пташниці). Уточнення та розширення словника. Практичне засвоєння творення присвійних прикметників від назв птахів (курячий, качиний, півнячий, гусячий,...). Переказ адаптованого тексту розповідного характеру (К.Д.Ушинський, Курка і каченята)</p>
4-й	<p>№ 24 (грамота) Уточнення вимови звуку Дж. Зв'язок звуку (-) з</p>

	<p>буквами Дж. Читання складів, слів. Складання речень з поданих слів. Друкування.</p> <p>№ 25 (грамота) Подання знань про апостроф, як роздільний знак, який ставиться після букв, що позначають тверді приголосні перед я [йа], ю [йу], є [йе], ї [йі]. Читання складів, слів. Друкування.</p> <p>№ 34 Узагальнення за функціональними ознаками (Комахи). Уточнення та розширення словника. Складання порівняльного опису комах за схемою.</p>
5-й	Підсумкове обстеження стану мовлення дітей, які пройшли курс корекційного навчання. Індивідуальна робота в рухливих мікрогрупах.
	Червень
	Індивідуальна робота в рухливих мікрогрупах.

Висновки

Аналіз організаційного та змістового аспектів діяльності логопункту показує, що вони до певної міри синтезують елементи роботи логопеда дитячої поліклініки та дошкільної логопедичної групи. Логопедичний пункт, при чіткій організації його діяльності, володіє високою ефективністю корекційного впливу, різноманітністю у виборі засобів, а також відіграє важливу роль у мовленнєвій та загальній підготовці дітей до школи.

Питання для самоперевірки

1. Якими документами, посібниками керується логопед при плануванні своєї роботи?
2. Яким чином розподіляються лексичні теми?
3. Якими навичками та вміннями повинен володіти майбутній школяр?

ТЕМА 2. Організація та зміст корекційно-розвиткової роботи

Мета теми 2: ознайомити логопедів із змістом та напрямками корекційно-розвиткової роботи

Завдання теми 2:

Систематизувати знання щодо:

- змісту корекційної роботи логопеда;
- основних чинників виправлення порушень мовлення.

Сформуувати вміння (навички):

- використовувати неординарний підхід як в організації, так і до відбору змісту корекційно-мовленнєвої роботи;
- оптимізувати корекційно-освітній процес в ДНЗ загального типу з логопунктом;

- використовувати інформаційно-комунікаційні та інтерактивні технології для саморозвитку.

Розвинути установки до:

- розуміння, що кожна дитина має право на якісну освіту;
- забезпечення індивідуального підходу в корекційно-відновлювальній роботі;
- інноваційності, пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- змісту корекційно-мовленнєвої роботи.

Уміння:

- творчо підходити до організації та вибору змісту корекційно-розвиткової роботи;
- використовувати інформаційно-комунікаційні та інтерактивні технології для саморозвитку.

Установки до:

- гуманізації та оптимізації освітнього процесу;
- інноваційності, пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення;
- адаптивності та змін своєї діяльності відповідно до сучасних вимог до навчального процесу;
- впевненості у собі, у необхідності брати відповідальність на себе.

Набуття досвіду:

- використання нестандартних прийомів і методів корекційно-відновлювальної роботи;
- формування у логопатів правильної вимови звуків, граматичної будови речення та зв'язного мовлення, навичок звукового аналізу та синтезу;
- розвитку пізнавальної активності дітей, вміння самостійно висловлювати думку, формування комунікативних навичок;
- залучення батьків дітей-логопатів до корекційної роботи;
- консультування та поширення логопедичних знань серед педагогів, які працюють з дітьми-логопатами.

Розвинути установки до:

- пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення.

Очікувані навчальні результати:

Знання:

- змісту корекційно-мовленнєвої роботи.

Уміння:

- творчо підходити до організації та вибору змісту корекційно-розвиткової роботи;
- використовувати інформаційно-комунікаційні та інтерактивні технології для саморозвитку.

Установки до:

- інноваційності, пошуку та використання інновацій у навчальному процесі;
- креативності та постійного творення власної педагогічної системи;
- самовдосконалення.

Набуття досвіду:

- планування та розробки навчальних занять по звуковикові, грамоті, формуванню лексико-граматичних засобів мови і розвитку зв'язного мовлення.

ЛЕКЦІЯ №3. Зміст корекційно-розвиткової роботи

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Основні засади корекційно-розвиткової роботи.
2. Види логопедичних занять.

Корекційно-мовленнєва робота учителя-логопеда забезпечує індивідуалізований та системний підхід до корекції мовленнєвих порушень у дітей.

Супровід дітей з мовленнєвими порушеннями в умовах дошкільного логопедичного пункту можливий тільки при тісній взаємодії усіх педагогів ДНЗ та батьків. Кожний з учасників цього процесу може корінним чином впливати на термін та результативність мовленнєвої та корекційної роботи.

До функцій діяльності логопеда, як провідного спеціаліста у закладі за даним напрямком, відносяться:

- діагностична;
- профілактична;
- корекційно-педагогічна;
- координуюча (організаційно-методична);
- консультаційна;
- контрольно-оцінювальна.

Виключення хоча б однієї з функцій неминує призводить до зниження якості корекційної роботи з дітьми.

Корекційно-мовленнєва робота включає наступні розділи:

1. Логопедичне обстеження: стартове (1 – 2 тиждень вересня) та підсумкове (3 – 4 тиждень травня).

2. Розвиток загальних мовленнєвих навичок: видох, голос, темп, ритм, інтонація.
3. Корекція звуковимови (на індивідуальних заняттях).
4. Корекція звукоскладової структури слів (тільки індивідуально на матеріалі правильно вимовних звуків).
5. Розвиток фонематичних процесів: фонематичного сприймання, фонематичних уявлень, звукового аналізу та синтезу (на підгрупових та індивідуальних заняттях, додатково – вихователями за завданням логопеда).
6. Граматична будова мовлення: (на підгрупових та індивідуальних заняттях в процесі нормалізації звукової сторони мовлення та при виконанні завдань з вихователями та батьками).
7. Розвиток зв'язного мовлення: (в процесі нормалізації звукової сторони мовлення).

Форма організації занять – підгрупова (6 -7 дітей, фронтальна), індивідуальна та в мікрогрупах (2 – 3 дитини, автоматизація та диференціація звуків).

Підгрупові фронтальні заняття, згідно Положення про логопедичні пункти системи освіти №135 від 13.05.93 р., проводяться 3 рази на тиждень, через день: понеділок, середа, п'ятниця. Щоб збільшити час на індивідуальну роботу, що так необхідно в умовах дошкільного логопункту, необхідно зменшити кількість підгруп для фронтальних занять (не 5, а 3 підгруп). Це дозволить досягти позитивних результатів в корекційній логопедичній роботі на дошкільному логопункті.

Зміст корекційно-мовленнєвої роботи з дітьми старшого віку в умовах логопедичного пункту при ДНЗ передбачає корекцію усного мовлення, профілактику виникнення передумов порушення писемного мовлення та підготовку дітей до школи.

Учитель-логопед дошкільного закладу проводить три блоки занять:

- по звуковимові;
- по грамоті;
- по формуванню лексико-граматичних засобів мови і розвитку зв'язного мовлення.

В нижче поданому перспективному плані вказано номер конспекту заняття по звуковимові; номер конспекту заняття по грамоті; номер конспекту заняття по формуванню лексико-граматичних засобів мови, цей самий номер конспекту означає номер папки з демонстраційним та номер коробки з роздатковим матеріалом згідно лексичних тем, тобто служить ще й каталогом, що пришвидшує підготовку до занять.

Рекомендації учителя-логопеда Нікішенко Г.В.

1. Логопедичний пункт при ДНЗ створювати при наявності 5–10 груп в ДНЗ.

2. При тижневому навантаженні вчителя-логопеда 20 годин, із яких 17–18 годин відводити на безпосередньо корекційно-відновлювальну роботу, а 2–3 години – на організаційно-методичну та консультаційну роботу із педагогічним колективом ДНЗ та батьками, написання індивідуальних домашніх завдань (або доплачувати за зошити, як зазначено в Статті 25 «Педагогічне навантаження» Закону України «Про загальну середню освіту»).

3. На логопедичний пункт зараховувати дітей дошкільного віку, які відвідують ДНЗ та мають: порушення звуковимови-фонетичний дефект; фонематичне недорозвинення мовлення; фонетико-фонематичне недорозвинення (діти, які не зараховані до логопедичної групи).

4. Дітей, які мають важкі порушення мовлення (ЗНМ, алалія, дизартрія, ринологія, заїкування, ФФНМ), направляти на обстеження до ПМПК, де уточнюється висновок та вирішується питання про подальше навчання у ДНЗ компенсуючого типу або відкривати групу компенсуючого типу в даному садку.

5. Одночасно на логопедичному пункті при ДНЗ повинні навчатися не більше 20-25 дітей.

6. Логопедичні заняття є основною формою корекційного навчання. Тривалість фронтальних (підгрупових) корекційно-мовленнєвих занять повинна складати 30–35 хв., індивідуальних – 10–20 хв.

7. Для оптимізації логопедичної роботи, щоб збільшити час на індивідуальну роботу рекомендується об'єднувати дітей максимум в три підгрупи для проведення фронтальних занять (зі звуковимови, граматики, формування лексико-граматичних засобів мови). Ці заняття варто проводити 3 рази на тиждень і ставити у розклад занять даної групи дитячого садка. Фронтальні заняття обов'язкові для всіх дітей, які зараховані на логопункт.

8. Уточнення, постановку, автоматизацію, диференціацію звуків проводити на індивідуальних заняттях із однією дитиною або об'єднувати дітей у рухливі мікрогрупи (2–3 дитини), які мають подібні за характером та ступенем вираження мовні порушення. Індивідуальні заняття обов'язкові для всіх дітей, які зараховані на логопункт. Частота їх проведення визначається характером та ступенем вираження мовленнєвого порушення, віком та індивідуальними особливостями дітей.

9. Адміністрація ДНЗ вирішує питання про організацію супроводу дітей на корекційні заняття вчителя-логопеда в осінньо-зимово-весняний період із майданчика дитячого садка під час прогулянки допоміжним персоналом ДНЗ.

10. Заняття із дітьми рекомендується проводити у першу половину дня, а один раз на тиждень (краще у четвер) – у другу, для того, щоб батьки мали можливість бути присутніми на них та отримали необхідні консультації, пораду, рекомендації.

11. Вихователю групи ДНЗ проводити додаткову корекційну роботу із дітьми із відхиленнями у мовленнєвому розвитку під керівництвом учителя-логопеда та залучати до цієї роботи батьків і спеціалістів ДНЗ.

12. Нести відповідальність за порядок зарахування дітей на заняття, відвідування занять, хід та результати корекційного впливу повинні вчитель-логопед, вихователі даної групи, адміністрація ДНЗ.

13. Термін логопедичної роботи повинен залежати від ступеня вираження у дітей мовленнєвого порушення, їхніх індивідуальних особливостей, умов виховання у ДНЗ та сім'ї і складає від 4–6 міс. до 1,5–2 і більше років.

14. Уточнити документацію, яку веде вчитель-логопед на дошкільному логопункті.

15. Графік роботи вчителя-логопеда:

на сьогодні	може бути
понеділок: 8.45 – 13.00	понеділок: 9.00 – 13.00
вівторок: 8.45 – 13.00	вівторок: 9.00 – 13.00
середа: 8.45 – 13.00	середа: 9.00 – 13.00
четвер: 15.00 – 18.00 (консул. день)	четвер: 14.00 – 18.00
п'ятниця: 8.45 – 13.00	п'ятниця: 9.00 – 13.00

16. Для логопедичного пункту обов'язково виділити кабінет площею не менше 20 кв. м, який відповідає санітарно-гігієнічним вимогам.

Додаток №2

ПОГОДЖЕНО

Голова профспілки ДНЗ №41
_____ Ванько К.І.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ завідувача ДНЗ (ясла-садок)
комбінованого типу № 41 «Дударик»
«_____» _____ 2011 № _____

ГРАФІК РОБОТИ

**вчителя-логопеда дошкільного навчального закладу № 41
Нікішенко Галини Василівни на 2011 – 2012 н.рік**

ПОНЕДІЛОК: 8.45 – 13.00

ВІВТОРОК: 8.45 – 13.00

СЕРЕДА: 8.45 – 13.00

ЧЕТВЕР: 15.00 – 18.00 (консультації для батьків)

П'ЯТНИЦЯ: 8.45 – 13.00

Ознайомлена _____ (Г.В.Нікішенко)

При врахуванні педагогічної роботи на ставку заробітної плати педагогічних працівників **ГРАФІК РОБОТИ** може бутитаким:

ПОНЕДІЛОК: 9.00 – 13.00

ВІВТОРОК: 9.00 – 13.00

СЕРЕДА: 9.00 – 13.00

ЧЕТВЕР: 14.00 – 18.00 (написання індивідуальних домашніх завдань,
консультації для батьків)

П'ЯТНИЦЯ: 9.00 – 13.00

Додаток №3

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач ДНЗ (ясла-садок)

комбінованого типу № 41 «Дударик»

_____ Тябут Л.Г.

_____ 2011 р.

**Розклад занять
на логопедичному пункті ДНЗ (ясла-садок) комбінованого типу № 41
«Дударик» на 2011 – 2012 навчальний рік**

Дні занять	Час проведення	Назва підгрупи	№ групи
Понеділок	08.45 – 08.55 (індивідуальне)		№ 6
	09.00 – 09.35 (фронтальне)	№ 1 ФФНМ	№ 6
	09.45 – 10.20 (фронтальне)	№ 2 ФФНМ	№ 8
	10.30 – 11.05 (фронтальне)	№ 3 ФФНМ	№ 9
	11.15 – 11.50 (фронтальне)	№ 4 ЗНМ	№ 6, 8
	12.00 – 12.35 (фронтальне)	№ 5 ЗНМ	№ 8, 9
	12.45 – 13.00 (індивідуальне)		№ 6
Вівторок	08.45 – 09.00 (індивідуальні	(з однією дитиною або в рухливих мікрогрупах)	№ 6, 8, 9
	09.05 – 09.20 заняття)		
	09.25 – 09.40		
	09.45 – 10.00		
	10.05 – 10.20		
	10.25 – 10.40		
	10.45 – 11.00		
	11.05 – 11.20		
	11.25 – 11.40		
	11.45 – 12.00		
	12.05 – 12.20		
12.25 – 12.40			
41.	12.45 – 13.00		
Середа	08.45 – 08.55 (індивідуальне)		№ 9
	09.00 – 09.35 (фронтальне)	№ 3 ФФНМ	№ 9
	09.45 – 10.20 (фронтальне)	№ 2 ФФНМ	№ 8
	10.30 – 11.05 (фронтальне)	№ 1 ФФНМ	№ 6
	11.15 – 11.50 (фронтальне)	№ 5 ЗНМ	№ 8, 9
	12.00 – 12.35 (фронтальне)	№ 4 ЗНМ	№ 6, 8
	12.45 – 13.00 (індивідуальне)		№ 9
Четвер	15.00 – 15.15 (індивідуальні		№ 6, 8, 9

	15.20 – 15.35 заняття, 15.40 – 15.55 консультації 16.00 – 16.15 для батьків) 16.20 – 16.35 16.40 – 16.55 17.00 – 17.15 17.20 – 17.35 17.40 – 18.00		
П'ятниця	08.45 – 08.55 (індивідуальне) 09.00 – 09.35 (фронтальне) 09.45 – 10.20 (фронтальне) 10.30 – 11.05 (фронтальне) 11.15 – 11.50 (фронтальне) 12.00 – 12.35 (фронтальне) 12.45 – 13.00 (індивідуальне)	№ 2 ФФНМ № 3 ФФНМ № 1 ФФНМ № 5 ЗНМ № 4 ЗНМ	№ 8 № 8 № 9 № 6 № 8, 9 № 6, 8 № 8

Учитель-логопед _____ Нікішенко Г.В.

При такому розкладі занять на індивідуальну роботу відводиться по 15 хв. Діти дошкільного віку різні за психо-фізичним розвитком та станом емоційно-вольової сфери. Тому треба дуже делікатно ставитися до них в індивідуальній роботі. Відчувати, з ким 15 – 20 хвилин займатися, а хто витримає тільки 10 хвилин. Таким чином, жорстко регламентувати індивідуальну роботу некоректно. Основна мета індивідуальних занять – виправлення вад звуковимови. Дефекти звуковимови потрібно виправити до вступу дитини в школу.

Згідно до вимог чинного Положення, про те що заняття з кожною групою дітей на логопедичному пункті проводять 3 рази на тиждень (через день), виходить, що в понеділок, середу, п'ятницю можна провести тільки по 2 індивідуальних заняття. У такій ситуації з кожною дитиною лише 1 раз на тиждень проводиться індивідуальне заняття при нормі 2 – 3 рази на тиждень.

Якщо проводити по три фронтальних заняття, тоді з 11.15 – 13.00 збільшиться час на індивідуальні заняття:

- 11.15 – 11.35
- 11.40 – 12.00
- 12.05 – 12.20
- 12.25 – 12.40
- 12.45 – 13.00

І в результаті кількість індивідуальних занять протягом тижня збільшиться мінімум на 15.

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач ДНЗ (ясла-садок)
 комбінованого типу № 41 «Дударик»
 _____ Тябут Л.Г.
 _____ 2011

Річний план
навчально-методичної роботи вчителя-логопеда ДНЗ (ясла-садок)
комбінованого типу № 41 «Дударик» на 2011 – 2012 навчальний рік

№ п/п	Зміст роботи	Термін виконання	Примітки
Розділ 1. Організаційна робота			
1.	Обстеження мовлення дітей 6-го року життя з метою виявлення дітей, які потребують логопедичної допомоги	1 – 15 вересня 16 – 31 травня	
2.	Ознайомлення вихователів з результатами обстеження	1 – 15 вересня	
3.	Поглиблене обстеження мовлення дітей, зарахованих на логопедичний пункт	Протягом навчального року	Індивідуально в міру необхідності
4.	Аналіз медичних карт дітей, зарахованих на логопедичний пункт	Протягом вересня	
5.	Комплектування підгруп дітей з урахуванням однорідності структури мовленнєвого дефекту	До 15 вересня	
Розділ 2. Робота з документацією			
1.	Складання списку дітей з вадами мовлення на засідання МПМПК	На 2 вересня	
2.	Оформлення звіту про результати обстеження мовлення дітей для департаменту освіти	До 5 жовтня	
3.	Складання списку дітей з вадами мовлення для департаменту освіти	До 5 жовтня	
4.	Складання та затвердження графіку роботи	На 1 вересня	
5.	Складання та затвердження розкладу логопедичних занять	До 15 вересня	
6.	Оформлення та заповнення журналу обліку відвідування логопедичних занять	До 15 вересня	В міру проведення занять
7.	Оформлення та заповнення журналу обліку консультацій, що їх надано батькам на логопедичному пункті	До 15 вересня	В міру проведення консультацій

8.	Заповнення мовленнєвих карток дітей, зарахованих на логопедичний пункт	Протягом навчального року	В години консульт-методичної роботи
9.	Складання календарного плану корекційно-відновлювальної роботи з дітьми у підгрупах	До 15 вересня	
10.	Оформлення звіту про результати корекційно-відновлювальної роботи на логопедичному пункті	До 10 червня	
Розділ 3. Корекційно-відновлювальна робота			
1.	Здійснювати корекційну роботу з урахуванням організації життєдіяльності дитини в дошкільному закладі	Протягом навчального року	
2.	Проводити заняття з кожною підгрупою 3 рази на тиждень (через день) згідно затвердженого розкладу	Протягом навчального року	
3.	Проводити індивідуальні заняття з дітьми з метою усунення вад звуковимови в першу чергу	Протягом навчального року	
4.	Вивчати індивідуальні особливості дітей, проявляти особистісно-орієнтовний підхід у подоланні мовленнєвих порушень	Протягом навчального року	
5.	Використовувати в роботі з дітьми мовленнєві ігри, наочні посібники, роздатковий та демонстраційний матеріал, новітні педагогічні технології	Протягом навчального року	
Розділ 4. Взаємозв'язок в роботі з вихователями та іншими спеціалістами			
1.	Ознайомлення вихователів з результатами діагностики	До 15 вересня	
2.	Залучення адміністрації та вихователів до контролю за обов'язковим відвідуванням дітьми логопедичних занять, а також за додержанням розкладу занять	Протягом навчального року	
3.	Надання рекомендацій вихователям з індивідуальної роботи з дітьми	Протягом навчального року	За запитом
4.	Взаємовідвідування занять	Протягом навчального року	За планом ДНЗ
5.	Участь у педагогічних радах	Протягом навчального року	За планом ДНЗ

6.	Участь у роботі МПМПК	Протягом навчального року	За запитом
7.	Співробітництво з психологом ДНЗ	Протягом навчального року	
8.	Співробітництво з музкерівниками ДНЗ	Протягом навчального року	
9.	Співробітництво з інструктором з фізкультури ДНЗ	Протягом навчального року	
10.	Співробітництво з медичними працівниками ДНЗ	Протягом навчального року	
11.	Участь у роботі методичного об'єднання вчителів-логопедів міста	Протягом навчального року	За планом МК

Розділ 5. Взаємозв'язок в роботі з батьками

1.	Ознайомлення батьків з результатами діагностики	На першій консультації	
2.	Надання рекомендацій батькам по роботі з дітьми в домашніх умовах	Щочетверга	
3.	Консультувати батьків по специфічним питанням	Протягом навчального року	За запитом
4.	Доводити до відома батьків результати корекційного впливу на мовлення дітей	Протягом навчального року	
5.	Написання рекомендацій по подоланню мовленнєвих вад в індивідуальних зошитах дітей	Протягом навчального року	Що-четверга
6.	Брати участь у групових та загальносадових батьківських зборах	Протягом навчального року	За запитом адміністрації

Розділ 6. Оснащеність логопедичного кабінета

1.	Забезпечувати оснащеність корекційного процесу	Протягом навчального року	
2.	Поповнити кабінет новими іграшками, настільними дидактичними іграми	Протягом навчального року	в міру необхідності
3.	Придбати килим	До 15 вересня	

4.	Оновити стілець	До 15 вересня	
5.	Виготовити Лабіринт автоматизації та диференціації звуків	Грудень	

Учитель-логопед _____ Нікішенко Г.В.

ЛЕКЦІЯ №4. Логопедичний супровід дітей з мовленнєвими порушеннями в умовах дошкільного навчального закладу загального типу (логопед-вихователь-батьки)

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Порушення мовлення: причини, прояви та їх корекція в умовах дошкільного логопункту.
2. Роль комплексного впливу на корекцію мовленнєвих порушень дітей-логопатів.

Мовлення – це складна психічна функція, яка опосередковує інші психічні процеси, впливає на їх формування та розвиток, регулює поведінку людини, формує її особистість. Виділяють 3 функції мовлення:

- мовлення – основний засіб спілкування
- мовлення – основа мислення
- мовлення – регулятор поведінки людини

Мовлення є найбільш молодою функцією організму, особливо інтенсивно розвивається в перші роки життя дитини. Відомо, що молода функція є найбільш вразливою.

Причини виникнення мовленнєвих порушень

Це можуть бути різноманітні несприятливі впливи, які виникають:

1. В дородовому періоді:

- дефіцит основних поживних речовин та ряду мікроелементів (мідь, марганець, магній, цинк);
- вживання ряду жарознижуючих, протисудомних, седативних, антипаразитичних засобів та вітамінів;
- перенесення захворювань: краснуха, грип, ангіна, токсоплазмоз, дизентерія, цукровий діабет, анемія,...
- отруєння хімічними речовинами, які застосовуються в побуті та промисловості: бензин, формальдегід, отрутохімікати, кислоти, окис азоту, фенол та ін.; радіаційні випромінювання, забруднення, ураження;
- різноманітні психологічні потрясіння, забиття та падіння матері, вік батьків, послідовність вагітності, гінекологічна патологія, несумісність резус-фактору, алкоголь, куріння...;
- найбільш вразливий період: 4 тижні – 4 місяці вагітності;
- свідоме бажання батьків мати дитину.

2. Під час пологів – різноманітна патологія пологів:

- стрімкі, затяжні, кесарів розтин, раннє відходження води;
- застосування фармакологічних засобів стимулювання;

- пологова травма;
- асфіксія;
- внутрічерепні крововиливи;
- вага дитини;
- пухлини.

3. В післяпологовому періоді :

- хвороби 1-го місяця: жовтуха, сепсис, пневмонія, диспепсія, анемія, грип тощо;
- хвороби на 1-му році: простудні захворювання, пневмонія, диспепсія, грип, кір, скарлатина, коклюш, дизентерія тощо;
- хвороби від 1-3 років: інфекційні та соматичні, довготривалі, які викликають виснаження нервової системи;
- різні психічні травми: переляк, переживання у зв'язку з розлукою з близь -кими, довготривала психотравмуюча ситуація у сім'ї;
- неправильне виховання мовлення в сім'ї – лепет, сюсюкання, двомовність, соска, педагогічна запущеність, недорозвиток фонематичного слуху, зниження слуху, недостатній розумовий розвиток, спадкові фактори.

Мовлення розвивається в процесі спілкування. Для нормального мовленнєвого розвитку дитини спілкування має бути значним, проходити на емоційному позитивному фоні. Дитині недостатньо просто чути звуки радіо, магнітофону, TV тощо, необхідне пряме спілкування з дорослим. Мовлення розвивається за наслідуванням.

Мовленнєві порушення частіше виникають у хлопчиків, так як мозок плоду чоловічої статі більш вразливий. В країнах Євросоюзу у кожної 3 – 4 дитини є затримка мовленнєвого розвитку або порушення незалежно від рівня освіти батьків або належності до певного соціального прошарку. В Україні 10 – 30% дітей можна вважати здоровими, 70 – 90% з фактором ризику, 66% з логопедичними порушеннями.

В чому проявляються порушення мовлення?

- порушення звуковимови: або нема звука (йба, ак); або звук замінюється іншим звуком (сапка, бівка, жуби); або спотворюється (міжзубна, губно-зубна, бокова, гортанна вимова).
- словник, граматична будова, зв'язне мовлення нижче вікової норми.

Мовленнєві порушення, які виникли під впливом будь-якого патогенного фактору, самі по собі не зникають та без спеціально організованої корекційної логопедичної роботи можуть негативно вплинути на весь подальший розвиток дитини, на оволодіння грамотою, на шкільну успішність, на вибір професії, на особисте щастя. Виправляти дефекти мовлення у дітей необхідно в дошкільному віці. Саме в цьому віці мовленнєві порушення легше та швидше долаються.

Логопедичний пункт – це державна допомога дітям з вадами мовлення.

Основна форма організації навчально-корекційної роботи – групові та індивідуальні заняття.

- групові заняття – по звуковикові, грамоті, формуванню лексико-граматичних засобів мови – проводяться 3 рази на тиждень (через день). На цих заняттях даються знання з вище вказаних розділів, які потрібні дітям старшого дошкільного віку незалежно від стану мовленнєвого порушення, щоб підготувати дитину-логопата до школи.
- індивідуальні заняття – необхідні кожній дитині, бо у кожної дитини своє порушення. На цих заняттях ставляться звуки, автоматизуються, диференціюються.

Логопедія – це мультидисциплінарна наука, яка лежить на межі педагогіки та медицини. Якщо лікар дає рецепт, то зрозуміло, що треба робити.

Успіх у подоланні вад мовлення залежить від сумлінності виконання тих рекомендацій, які дає логопед **щочетверга на консультації з 15.00 до 18.00 години.**

Логопедичний супровід – це процес, направлений не тільки на виправлення мовних недоліків і їх корекцію, а й на запобігання вторинним порушенням та створення на цій основі для дітей-логопатів умов для встановлення стійких комунікативних зв'язків із оточуючими. Організація логопедичного супроводу дозволяє усунути, або пом'якшити як мовленнєві вади, так і психологічні порушення, сприяючи досягненню головної мети педагогічного впливу – вихованню всебічно розвиненої особистості.

Супровід дітей з мовленнєвими порушеннями в умовах дошкільного логопедичного пункту можливий тільки при тісній взаємодії усіх педагогів ДНЗ та батьків. Кожний з учасників цього процесу може корінним чином впливати на термін та результативність мовленнєвої та корекційної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вакуленко Л.С. Дошкольная логопедическая служба в свете инклюзивного обучения (на примере городов Северо-Запада России) // ЛОГОПЕД. – 2011. № 4. – С. 11, 13-14, 16, 102 – 103.
2. Колосова Н.В. Организация взаимодействия учителя-логопеда с воспитателями групп общеразвивающей направленности ДОУ // ЛОГОПЕД. 2011. № 6. – С. 14-15.
3. Куркова Л.П. Оптимизация коррекционно-образовательного процесса в ДОУ общеразвивающего вида с логопунктом / Куркова Л.П., Нарцева Т.С., Улитенко Е.В. // ЛОГОПЕД. 2011. № 10. – С. 42.
4. Кустова О.И. Сотрудничество логопеда и родителей на логопедическом пункте ДОУ // ЛОГОПЕД. 2011. № 8. – С. 37.

5. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста. Практическое пособие. – М.: АЙРИС ПРЕСС, 2008.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4 Логопедичне обстеження дітей. Моніторинг артикуляційних, просодичних, граматичних, фонематичних, лексичних вмінь та навичок. Ведення мовленнєвої картки.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Об'єднання в групи учасників заняття та інструктаж з проведення логопедичного обстеження.
2. Вимоги щодо моніторингу мовленнєвих вмінь та навичок.
3. Припципи оформлення мовленнєвої картки.

Моніторинг рівня сформованості мовленнєвої компетентності у дошкільників 6-го р.ж. (гр. № 6, 8, 9) за I-й період корекційного навчання

I. Блок: моніторинг засвоєння звуковимови

1. Відгадайте, який звук я хочу сказати: а) за артикуляцією (у, а, і, е, о, и);
б) за малюнком артикуляції;
в) за фоноритмікою.
2. Спробуємо проспівати ці звуки:
У лісі, лісі Е-Е-Е,
Де ходить хитрий И-,
Росла собі А-А-А-А
І зайчик з нею І-.
Ми ці звуки проспівали ?
Ми їх потягнули ?
Повітрячко вільно виходило ?
То, це які звуки ? (голосні)
3. Я буду промовляти різні слова, а ви – тільки 1-й звук:
Україна Англія Індія Ефіопія Об'єднані Арабські Емірати
4. Фоноритміка приголосних звуків. Скажемо разом з руками:
П – Т – К – М – Х – С
Ми ці звуки проспівали ?
Ми їх потягнули ?
Повітрячко вільно виходило ?
В ротику є перепона ?
То, це які звуки ? (приголосні)
5. До кого я торкнуся, той називає останній звук:
галоП поліТ літаК альбоМ горіХ кокоС костюМ таноК

6. Загальна моторика та моторика рук:
 Ходить дощик по полях
 І читає по складах А – У – О, А – У – О.
 Він до школи не ходив,
 Лиш три літери завчив А – У – О, А – У – О.
 Лиш три літери він знає,
 А вирощує врожаї А – У – О, А – У – О.

II. Блок: моніторинг засвоєння граматичної будови мови

1. Заглянемо в сад, де вирощують врожаї! В нашому саду ростуть – я називаю слово (з опорою на картинку), а ви – 1-й звук:

Авокадо абрикос апельсин персик порічки кокос кавун
 ківі манго мандарин малина ожина хурма слива

Як сказати одним словом, що це ? (фрукти)

Сад, в якому ростуть фрукти який ? (фруктовий)

Придбаємо фруктові соки. Сік з винограду (....) який ? (виноградний,...)

Щедра осінь приготувала нам натуральні соки.

2. Докажіть слово:

Осінь, осінь, листопад,

Жовте листя стеле сад.

За моря, в краї далекі

Відлетіли вже ....(лелеки)

3. Прокладемо шлях в далекі краї. Я буду показувати стрілочку, а ви пригадайте слово:

* Лелеки з гнізда, що зробили ?

вилетіли.

* Та й ?

полетіли.

* Що вони робили ?

летіли, летіли.

* І до ставка, що зробили ?

долетіли.

* За комиші, що зробили ?

залетіли.

* Від ставочка, що зробили ?

відлетіли.

* Рідну хату з гніздечком, що зробили ?

облетіли.

* Під скелю, що зробили ?

підлетіли.

* Зі скелі, що зробили ?

злетіли.

* Через море, що зробили ?

перелетіли.

* І в теплі краї, що зробили ?

прилетіли.

Фрагмент заняття по звуковикові

Звук Л, префіксальні дієслова з дієслівною основою «летіла»

– Посміхнулися, зробимо язичком «Гойдалочку» разом з руками:

Гойда, гойда, гойдаються дерева.

Дерева – дерева – наша королева

Всілася на лева. Гойда! (В.Вітько)

На кого всілася королева ? (на лева)

– Як я підніму руку промовляйте ЛИ:

З лісу зайчики ішли – кавуна вони знайшли.

їли, їли кавуна, доки виїли до дна.

Хить його туди й сюди – покотили до води.

Заї-зайчики смішні попливли на кавуні.

Попливли на кавуні, наче й справді на човні! (Л.Полтава)

– Що смішні зайчики на кавуні зробили? (попливли) Сьогодні ми пригадаємо слова, схожі на слово ПЛИВ. Я буду показувати стрілочку, а ви прочитуйте початок слова та доказуйте кінець.

Уявіть, що Колобок втік від лисиці і прикотився на берег ставка.

Колобок по воді по(плив)

Плив він, плив

І за комиші за(плив)

Від комишів від(плив)

До середини ставка до(плив), спочив

Увесь ставок переплив

Та й на берег ви(плив)

Лежить на сонечку, загоряє.

– Послухайте, яку частинку слова я вимовляю однаково: поплив, заплив, відплив, доплив, переплив, вплив

Я буду говорити початок слова, а ви кінець ПЛИВ: ви-..., до-..., за-..., пере-..., під-..., від-..., по-...,

Зберемо звуки в чашечку: п, л, и, в Скільки? Покажемо руками.

Запишемо: о-

плив

Скільки в цьому слові голосних? (1) То, скільки складів?(1) Перевіримо.

– Скажемо навпаки:

Заплив – вплив, підплив – відплив,

**Майстер-клас вчителя-логопеда Нікішенко Г.В.
«Впровадження методів та прийомів основ гуманної педагогіки в
логокорекційну роботу»**

Візитна картка групи № 9

Привітаємо усе навколо себе. Сонце, вітаю тебе! Небо, вітаю тебе! Земля,
вітаю тебе! Дніпро, вітаю тебе! Україна, вітаю тебе! Київ, вітаю тебе! Черкаси,
вітаю тебе! Всім любові, радості та щастя! І собі!

Язичок наш чари має –
На всіх мовах розмовляє.
В роті він – немов турист:
Вправо – вліво, зверху – вниз.
Може бути він **човном**,
Може бути він **веслом**.
Зверху – вниз і вправо – вліво
Повертається уміло.
То, мов голка, він **тоненький**.
То, мов бубличок, **кругленький**.

То, мов коник, цок – цок – цок,
Що процокав **на місток**.
Губи в усмішку складаю –
І як сонечко засяю.
А як в трубочку складу –
Дму, як вітер: **гу – гу – гу...**
Вперед губи випинаю –
Ніби слон, що хобот має.
Зуби... щоб язик **спинити**
І дурниць не говорити.
От такий то вправний
Апарат артикулярний (О.Я. Аркуша, М.Т.Чопик, Н.Я.Сверчевська)

Візитна картка групи № 6

Покладіть руку на серце, прислухайтеся, як воно б'ється: швидко чи повільно. Спокійне серце – голова добре думає. Заспокойте сердечко: вдихаємо і повільно видихаємо. У вашому серці живе душа. Вона ви брала саме вас, щоб разом з вами рости. А росте душа, коли ви дієте по-доброму, з любов'ю. У вашому серці дуже багато любові. Пошлемо любов планеті Земля, щоб не було землетрусів, ураганів, війн. Пошлемо любов нашій милій Укра -ні, щоб люди щасливо жили. Пошлемо любов нашій рідні, своїм друзям і собі!

Все, що живе на світі,
уміє розмовляти:
Уміють говорити
зайці і зайченята.
По-своєму говорять
і риби серед моря,
І у садочку **пташка**,
і у траві **комашка...**
Говорять навіть **квіти**
з блискучими **зірками...**
А як говорять діти?

Так, як навчає мама! (Л.Полтава)

Так, мама – ваш самий перший вчитель! У вашому житті буде ще багато вчителів. Я бажаю вам добрих вчителів!

Ти добро лиш твори **повсюди**,

Хай тепло твої повнить **груди**.

Ти посій і доглянь **пшеницю**.

Ти вкопай і почисть **криницю**.

Волю дай, нагодуй **пташину**.

Приголуб і навчи **дитину**.

Бо людина у цьому світі

Лиш добро повинна творити. (Л.Іванків)

Візитна картка групи № 8

Покладіть руку на серце, відчуйте, як живеться душі у вашому тілі, чи росте вона разом з вами. А росте вона, коли ви ділитися іграшками, допомагаєте одне одному, коли не забуваєте пташечкам насипати зернятко чи котика нагодувати. А якщо ви б'єтесь, кричите, штовхаєтесь – душа плаче, стає маленькою, забивається в куточок. Ви ж не любите, коли вас ставлять в куток? І душа не любить! Шукайте любов в своєму серці і пошліть нашим гостям, щоби і їх душа росла. Діставайте любов і пошліть усім, хто працює в нашому садочку. Пошліть любов всім діткам на Землі і собі.

Як тільки мине зима і засяє весняне сонечко до нас повернуться журавлики і будуть вони летіти ключем.

З далекого краю, (**правою**)

З далеких світів (**лівою**)

Журавлик на крилах додому летів. (**обома**)

Минав океани, (**правою**)

Ліси і моря. (**лівою**)

Вдивлявсь крізь тумани: чия це земля? (**обома**)

Чиї це долини? (**правою**)

Чиї це луки? (**лівою**)

Чию це калину гойдають вітри? (**обома**)

Впізнав Україну: (правою)

Моя це земля, (лівою)

Моє тут гніздечко і мова моя! (обома)

Ук-ра-ї-но, ти в моєму серці! (плескають, прислухаються до свого серця)

ЛІТЕРАТУРА

1. Каше Г.А. Подготовка к школе детей с недостатками речи. – М.: «Просвещение», 1989.
2. Летуновская Т.А. Особенности планирования работы в логопедическом пункте ДОУ / Летуновская Т.А., Сеничкина В.В., Червякова Н.А. // ЛОГОПЕД.2011. № 6. – С. 42, 45.
3. Мозгова Тетяна. Планування роботи з учнями із загальним недорозвитком мовлення // Дефектологія. – 2008. № 1. – С. 42-43.
4. Нікіщенко Г.В. Підготовка дітей з вадами мовлення в компенсуючому дитячому садку (групі) // Дитячий садок. – 2005. – вересень 35 (323).– С. 2-3. (вкладка)
5. Степанова О.А. Логопедическая работа в дошкольном образовательном учреждении: организация и содержание: Учебное пособие. – М.,2010.
6. Филичева Т.Б., Чиркина Г.В. Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста. Практическое пособие. – М.: АЙРИС ПРЕСС, 2008.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2. Логопедичний висновок: критерії визначення.

ХІД ЗАНЯТТЯ

1. Класифікації мовленнєвих порушень.
2. Вимоги, які обумовлюють визначення логопедичного висновку.
3. Приклади правильно сформульованого логопедичного висновку.

В сучасній логопедії співіснують дві традиційні класифікації порушень мовлення: психолого-педагогічна та клініко-педагогічна. Ці класифікації розглядають мовленнєві порушення в різних аспектах, але водночас доповнюють одна одну. Психолого-педагогічна класифікація відкрила широкі можливості для впровадження в логопедичну практику науково обґрунтованих фронтальних методів корекційного впливу на порушене мовлення та для

комплектування спеціальних логопедичних закладів. Клініко-педагогічна класифікація орієнтована на виявлення механізмів мовленнєвих порушень; деталізацію їх форм та видів; знаходження диференційованих підходів до їх корекції. Логопедичний висновок формулюється з урахуванням взаємодії цих двох класифікацій.

В наш час в практичній логопедії гострі дискусії викликає проблема написання логопедичного висновку. Сформульоване заключення – це результат і один з найважливіших показників роботи логопеда, на базі якого проводяться корекційні та соціально-економічні заходи (вибір корекційно-розвивального маршруту, зарахування дитини у відповідний навчальний заклад). Логопедичне заключення необхідне для оцінки прогнозу аномального розвитку дитини, а також організації реабілітаційних заходів.

Реформування системи охорони здоров'я та освіти в Україні зумовило низку змін у використанні термінології, класифікації порушень розвитку, зокрема у медичній галузі. Так, на зміну клініко-педагогічній класифікації мовленнєвих порушень в арсенал лікарів прийшов Міжнародний класифікатор хвороб (МКХ-10) із відповідними шифрами. Логопед повинен знати зазначені шифри, насамперед, для розуміння порушення, з яким прийшла дитина в освітню установу, однак логопед не має права використовувати у власних заключеннях. Оскільки логопед – це професія педагогічна, у логопедичному заключенні він використовує, насамперед, психолого-педагогічну класифікацію мовленнєвих порушень.

Для вітчизняної логопедії важливим завданням є стандартизація термінології, її уніфікація відповідно до сфери впливу логопеда як педагогічного працівника.

Віковий аспект при діагностиці мовлення є дуже важливим. Найбільші труднощі в цьому плані викликає обстеження мовлення дітей раннього і молодшого дошкільного віку. Обстеження мовлення дітей раннього віку обов'язково повинно здійснюватись в контексті з іншими лініями розвитку: пізнавальним, соціальним і руховим. Оцінюючи мовлення дітей раннього віку (1 – 3), не можна користуватися термінологією, яка розроблена для дітей дошкільного та шкільного віку. В логопедичній та медичній практиці стосовно до дітей раннього віку вживаються терміни затримка мовленнєвого розвитку (**ЗМР**) та затримка психомовленнєвого розвитку (**ЗПМР**). До року говоримо про **затримку домовленнєвого розвитку**. З року (1 рік 1 міс.) і до **3-х** (3,3 – 3,5 не більше) говоримо про **затримку мовленнєвого розвитку**.

Для дітей дошкільного віку вживаються терміни **ЗНМ, ФФНМ, ФНМ**. Т.Б. Філічева говорила, що **ЗНМ** – стан мовлення при різних видах мовленнєвих порушень: **алалії, дизартрії, ринолалії, заїкуванні**; **ФФНМ** – стан мовлення при різних видах мовленнєвих порушень: **дислалії, дизартрії, ринолалії, заїкуванні**.

Стосовно до дітей з **ЗНМ** застосовуються такі формулювання логопедичного висновку: Загальне недорозвинення мовлення (I рівень

мовленнєвого розвитку); Загальне недорозвинення мовлення (I I рівень мовленнєвого розвитку); Загальне недорозвинення мовлення (I I I рівень мовленнєвого розвитку); Загальне недорозвинення мовлення (IV рівень мовленнєвого розвитку). Необхідно зазначити, що поділ на рівні стосується розвитку **мовлення**, а не його **недорозвитку**.

Певний рівень мовленнєвого розвитку, який спостерігається при різних формах дизонтогенезу (розумовій відсталості, затримці психічного розвитку, туговухості та ін..) стали кваліфікуватися як ЗНМ (I, II, III рівня), що, звичайно, не допустимо. При загальному недорозвитку мовлення у дітей порушено формування всіх компонентів мовлення при **нормальному фізичному слухові та інтелекті**. Стосовно до дітей з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку, туговухістю та ін... більш коректним буде формулювання логопедичного висновку: **Системне недорозвинення мовлення** (I, II, III рівня мовленнєвого розвитку) при затримці психічного розвитку (при розумовій відсталості, при туговухості...).

Основними вимогами, яким повинно відповідати логопедичне заключення є смислова однозначність (одне тлумачення) та достатня семантична сила (точне і повне відображення змісту діагнозу). Може бути як одне, так і декілька основних порушень («дизартрія, ринолалія»; «моторна алалія, дизартрія»).

- Коректно вживати «стерта дизартрія», а не стерта **форма** дизартрії.
- Дітей з дислалією більше нема. Якщо є, то тільки 8%.

Приклади правильно сформульованого логопедичного висновку:

- Загальне недорозвинення мовлення (II рівень мовленнєвого розвитку) при дизартрії;
- Загальне недорозвинення мовлення (III рівень мовленнєвого розвитку) при ринолалії;
- Загальне недорозвинення мовлення (III рівень мовленнєвого розвитку) при дизартрії, ринолалії;
- Загальне недорозвинення мовлення (I рівень мовленнєвого розвитку) при моторній алалії, дизартрії;
- Системне недорозвинення мовлення (I рівень мовленнєвого розвитку) при розумовій відсталості;
- Системне недорозвинення мовлення (II рівень мовленнєвого розвитку) при туговухості III ступеня;
- Фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення при стертій дизартрії I т.п.

Специфіка логопедичного заключення визначається тим, що порушення мовлення, особливо в дитячому віці, не є застиглими конструкціями і мають фазові характеристики свого розвитку. На них впливають особливості взаємодії дитини з мовленнєвим середовищем, якість логопедичної допомоги та її своєчасність, індивідуальні відмінності та багато інших факторів. Тому так званий логопедичний діагноз не має бути статичним. Його можна обґрунтувати з урахуванням корекційного ефекту, можна уточнити за реакцією на ті чи інші

прийоми логопедичної роботи. Його можна поставити своєчасно та з запізненням, і в таких випадках можна говорити про ранній і пізній діагноз.

Діагностичні помилки часто не залежать від логопеда і можуть бути обумовлені відсутністю необхідних медичних даних, складністю диференціації захворювання, браком засобів додаткової діагностики. Наприклад, при моторній алалії, стертій дизартрії, визначені форми заїкування, ринолалії, афазії...

Суб'єктивні помилки є результатом недостатніх професійних знань, малого досвіду, досить вузької спеціалізації.

В наш час значно розширюються та підвищуються вимоги до професійної компетентності логопеда! Важливим є не тільки поглиблена діагностика проявів мовленнєвого порушення, але й системний психолого-педагогічний аналіз особливих освітніх потреб дитини.

Питання для самоперевірки

1. За якою класифікацією визначаються мовленнєві порушення?
2. Яким чином визначаються рівень мовного порушення у дітей віком до 3 років?
3. Чи може логопед визначати рівень та ступінь заїкування, форму дизартрії?
4. Як правильно записати логопедичний висновок, якщо дитина має множинний діагноз?

Висновки:

Заняття на логопункті допомагають дитині засвоювати освітню програму. Паралельно з корекцією звуковимови логопед реалізує наступні задачі: розвиток артикуляційної, дрібної та загальної моторики; формування фонематичного слуху, навичок звукового аналізу та синтезу; збагачення словникового запасу; формування граматичної будови мовлення; розвиток зв'язного мовлення; навчання грамоті.

Правильна організація логопедичного процесу на дошкільному логопункті та оснащення його інноваційними педагогічними технологіями визначає якість корекційної роботи, завдяки якій повністю, практично (або частково) усувається мовленнєвий дефект та забезпечується підготовка дитини-логопата до успішного навчання в загальноосвітній школі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аманатова М.М. Справочник школьного логопеда / Аманатова М.М., Андреева Н.Г., Тосуниди О.М. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2009.
2. Куркова Л.П. Оптимизация коррекционно-образовательного процесса в ДОУ общеразвивающего вида с логопунктом / Куркова Л.П., Нарцева Т.С., Улитенко Е.В. // Логопед, 2011. . – № 10. – С. 42.
3. Мартиненко І.В. Сучасні підходи до класифікації мовленнєвих порушень у дітей та дорослих. // Логопедія. – 2011. – № 1. . – С.37.

4. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми логопедії», 18-19 жовтня 2011 р. м.Київ
5. Приходько О.Г. Современные подходы к стандартизации логопедической документации в специальном образовании. // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова серія 19 корекційна педагогіка та спеціальна психологія випуск 18. – К., 2011. – С. 205
6. Рычкова В.Н. Дошкольный логопедический пункт: специфика работы логопеда // Логопед . – 2010. . – № 3. – С. 16, 18-20.
7. Чиркина Г.В. Насущные проблемы развития логопедической науки. // Науковий часопис національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова серія 19 корекційна педагогіка та спеціальна психологія випуск 18. – К., 2011. – С. 277.

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом ЧОПОПІ
Зам. № 1313 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1